

61 γένος δέ ἐστι πλείονων καὶ ἀναφαρέτων 217 ἐνομημάτων σύλληψις, οἷον ζῶον· τοῦτο γὰρ περιέληφεν κατὰ μέρος ζῷα. * ἐνόημα δέ ἐστι φάντασμα διανοίας, οὐτέ τι ὄν, οὔτε ποῖόν ὄν· ἀνὲ δέ τι ὄν; καὶ ἀσανεῖ ποῖόν, οἷον γίνεται ἀνατύπωμα ἵππου καὶ μὴ παρόντος. 218 εἶδος δέ ἐστι τὸ ὑπὸ γένους περιεχόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ ζῶου ὁ ἄνθρωπος περιέχεται. 219 γενικώτατον δέ ἐστιν; ἢ, γένος ὄν, γένος οὐκ ἔχει, 220 οἷον, τὸ ὄν. εἰδικώτατον δέ ἐστιν, ἢ, εἶδος ὄν, εἶδος οὐκ ἔχει, ὡς περὶ ὁ Σωκράτης. 221 διαίρεσις δέ ἐστι γένους; ἢ εἰς τὰ προσεχῆ εἶδη τομῆ· οἷον, τῶν ζῶων τὰ μὲν, ἐστὶ λογικά· τὰ δέ, ἀλογα. 222 ἀντιδιαίρεσις δέ ἐστι, γένους εἰς εἶδος τομῆ κατὰ τούναντίον, ὡς ἂν κατὰ ἀπέφασιν· οἷον, τῶν ὄντων τὰ μὲν ἐστὶν ἀγαθὰ· τὰ δ' οὐκ ἀγαθὰ. 223 ὑπεδιαίρεσις δέ ἐστι διαίρεσις ἐπὶ διαίρεσιν οἷον, τῶν ὄντων, τὰ μὲν ἐστὶν ἀγαθὰ· τὰ δ' οὐκ ἀγαθὰ. καὶ τῶν οὐκ ἀγαθῶν, τὰ μὲν ἐστὶ κακά· τὰ δὲ ἀδιάφορα. 62 * μερισμὸς δέ ἐστι, γένους εἰς τόπους κατὰ τάξιν, (ὡς ὁ Κρίνις) οἷον, τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἐστὶ περὶ ψυχῆν· τὰ δὲ περὶ σῶμα. ἀμφιβαλλία

plicius exprimens. Genus est plurium cogitationum quae auferri non possunt conceptio; ut, animal. hoc enim cuncta per species comprehendit animalia. * Cogitatio est visum mentis, neque aliquid existens, neque aliquid certum; sed veluti aliquid existens, et aliquid certum; cuiusmodi est effiguratum equi etiam non praesentis. Species est quae à genere continetur, sicuti sub animalis nomine continetur homo. Est autem maximè genus, quod cum sit genus, genus non habet; ut, existens. Species autem maximè est, quae cum sit species, non habet speciem, sicuti Socrates. Est autem generis divisio, sectio in proximas species; ut, animalium sunt alia rationalia, alia irrationalia. Contraria divisio est, generis in speciem sectio per contrarium, velut per negationem; ut, Existentium quaedam sunt bona, quaedam verò non bona. Subdivisio est divisio post divisionem; ut, Existentium alia sunt bona, alia non bona. Eorum autem quae bona non sunt, alia mala sunt; alia, indifferentia. * Partitio autem est, generis in locos ordinatio (sicut Crinis ait) ut, Animalium alia quidem circa animam; alia, circa corpus sunt. Amphibolia, dictio est

ταῦτα περιεχόμενα καὶ ἀναφαρέτων. Cicero de Amicitia, cum hoc idem significare vellet, subtilemque de sapientiae nomine disputationem rejecerit, ista locutus est. *Μερισμὸς ἔστιν ἡμεῖς καὶ ἀναφαρέτων ἢ ἀντιδιαίρεσις*. Idem. *216 Genus est plurium cogitationum*.] Melius & brevius, & ad dialecticam rationem accommodatius Porphyrius in De quinque vocibus, γένος λέγεται ὁ ὄντων τῶν ὄντων τὸ εἶδος. Non tamen spernenda est Stoicorum descriptio, quae & ipsa vim naturamque generis explicare satis videtur. Nam, ut ait Porphyrius loco citato, ἀρχὴ γὰρ τις ἐστὶ τὸ γένος τῶν ὄντων ὄντων, καὶ ὁμοίαν ἀρχὴν πᾶσι τῶν ὄντων ὄντων. Idem. *217 Ενομήματα*.] Γρ. ἐνομήματα εἰς ἐνομήματα. Sed puro reponendum illis in ἐνομήματα. H. Steph. *218 Species est, quae sub genere continetur.*] Porphyrius. οἷος ἐστὶ τὸ κατονομασμένον ὑπὸ τοῦ γένους. Aldob. *219 Primitivè autem genus.*] Porphyrius τὸ γενικώτατον appellat, & quod genus tantummodo est, non species. Sic etiam τὸ εἶδος εἰδικώτατον, & quod solum species est. Idem. *220 Ois*.] Γρ. οἷον ὄντων οἷον ὄντων. H. Steph. *221 Divisio est ipsius generis in proximas species divisionis.*] Recte dixit in proximas species; quia divisio proprie est rei, quae dividitur, distributio, secundum primam rei notionem; & quia in prima

rei notione primo insunt proximae species, ideo divisio secundum primam sit notioem: quam divisionis descriptionem Porphyrius quoque confirmat, qui in commentario De quinque vocibus cum hic dicitur: ἔστι μὲν οὖν διαίρεσις ἢ ὑπὸ πρώτου ἐπιπέδου τοῦ τοῦ πρώτου, οἷον κατὰ πρώτον ἐπιπέδον τῶν ὄντων τὸ ζῷον εἰς τὸ λογικὸν καὶ ἀλογικόν, quo etiam divisionis exemplo eodem Laertius hic usus est, ut vides. Aldob. *222 Contradivisio est generis in speciem contraria modo per negationem partitio.*] Non video, cur utri non possimus hac voce, *contradivisio*: praefectum cum sit totidem fere syllabis expressa de Graeco: ut quod illis in sua lingua licuit, nobis in nostra concedatur, cumque hac voce id significetur, quod rationem habet termini, ut loquuntur recentiores Philotophi. Idem. *223 Subdivisio est divisionis subdivisio.*] Clarus atque absolutus Porphyrius. ὑπεδιαίρεσις δὲ, inquit, ἐστὶν, ἢ τὸ διαμερίζον τὸ πρῶτον, ἢ τὸ μὲν ὄντων, ἢ τὸ οὐκ ὄντων. Subdivisioem quoque vox, quamquam ea Cicero usus nusquam sit, satis videtur tuta Latino sermone, ut ea mihi usus essem, inceptus videri potuissem. Idem.

duas aut plures res significans, per orationem ac proprietate, et in eadem natione; ut plures simul res per eandem dictionem possint colligi; veluti cum dicimus, *αὐτὸς ἦν ἡβήσας*. *ἡβήσας* significat eundem Graeci per eam cum tale aliquid; *αὐτὸς* (seu *domus*) *ἦν ἡβήσας*: tum rursus tale; *ἡβήσας* *ἡβήσας*. Dialectica est (ut ait Posidonius) verorum, et falsorum, ac neutrorum scientia. Verfatur autem ipsa, ut Chryppus ait; circa significantia et significata. Huiusmodi igitur Stoici in speculatione de voce differunt. * Porro in loco qui de rebus est inique quae significantur, collocatur oratio de effatis, inique perfectis esse, et pronuntiatis, ac syllogismis; item de deficientibus, et praedicamentis, rectisque ac supinis. Ajunt autem illud essatum esse, quod secundum rationalem visionem subsistit. Effatorum autem alia ex se perfecta esse dicunt Stoici; alia, imperfecta. Ad deficientia quidem sunt, quae imperfectam habent enuntiationem; ut, cum dicimus, *scribit*: quærimus enim, *quis?* Perfecta verò ex se sunt, quae plenam habent enuntiationem; veluti cum dicimus, *Socrates scribit*. Itaque in deficientibus quidem effatis collocatur praedicamentum; in perfectis verò ex se, pronuntiata, et syllogismi, et interrogationes, et percontationes. * Est autem praedicatum, quod de aliquo enuntiat, aut res de aliquo, aliquibus composita, ut Apollodorus ait: siue essatum deficientis, constructum recto casui ad pronuntiati generacionem. Praedicatorum autem alia quidem

δέ ἐστι λέξις δύο ἢ καὶ πλείονα πράγματα σημαίνουσα λεκτικῶς καὶ κυρίως, καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔθνος. 224 ὡς ἅμα τὰ πλείονα ἐκλήσθαι κατὰ ταύτην τὴν λέξιν· οἷον, Ἀδελφῆς πεπτακα. δηλοῦνται γὰρ δι' αὐτῆς, τὸ μὲν, τοιούτων, Οἰκία τρις πέπτακα· τὸ δὲ, τοιούτων, Ἀδελφῆς πέπτακα. διαλεκτικῆ δέ ἐστιν (ὡς Φησι Ποσειδώνιος) ἐπιστήμη ἀληθῶν καὶ ψευδῶν καὶ οὐδετέρων. τυγχάνει δ' αὐτῆ (ὡς ὁ Χρυσίππος Φησὶ) περὶ σημαίνοντα καὶ σημαίνόμενα. ἐν μὲν οὖν τῇ περὶ Φωνῆς θεωρίᾳ ταυτὰ λέγεται καὶ Στωϊκῶς. * 225 ἐν δὲ τῷ περὶ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν σημαίνωμένων τόπῳ τέτακται ὁ περὶ λεκτικῶν καὶ αὐτοτελῶν, καὶ ἀξιοματῶν καὶ συλλογισμῶν λόγος, καὶ ὁ περὶ ἐλλειπῶν τε καὶ κατηγορημάτων, καὶ ὀρθῶν καὶ ὑπὸ πῶν. 226 Φασὶ δὲ τὸ λεκτικὸν εἶναι τὸ κατὰ φαντασίαν λογικὴν ὕψιστά μινον. τῶν δὲ λεκτικῶν τὰ μὲν λέγουσιν εἶναι αὐτοτελῆ οἱ Στωϊκοὶ, τὰ δ' ἐλλειπῆ. ἐλλειπῆ μὲν οὐδ' ἐστὶ τὰ ἀναπάρτιστον ἔχοντα τὴν ἐκφοράν· οἷον, Γράφει· ἐπιζητούμεν γὰρ, Τίς; αὐτοτελῆ δ' ἐστὶ, τὰ ἀπάρτιστον ἔχοντα τὴν ἐκφοράν οἷον, Γράφει Σωκράτης. ἐν μὲν οὖν τοῖς ἐλλειπέσι λεκτικῶς τέτακται τὰ κατηγορημάτων· ἐν δὲ τοῖς αὐτοτελέσι, τὰ ἀξιώματα, καὶ οἱ συλλογισμοὶ, καὶ τὰ ἐρωτήματα, καὶ τὰ πύσματα. * ἐστὶ δὲ τὸ κατηγορημα, τὸ κατὰ τινος ἀγορευόμενον, ἢ πρᾶγμα συντακτὸν περὶ τινος ἢ τινῶν (ὡς οἱ περὶ Ἀπολλόδωρον Φασὶν) ἢ λεκτικὸν ἐλλειπῆς, συντακτικὸν ὀρθῆ πτώσει πρὸς ἀξιώματος γενέσιν. 227 τῶν δὲ κατηγορημάτων τὰ μὲν ἐστὶ

224 ὡς ἅμα τὰ πλείονα ἐκλήσθαι κατὰ ταύτην τὴν λέξιν.] Emenda ex Suida, ἐκλήσθαι. H. Cas. *225 In eo vero loco, qui de rebus est*.] Hiculique de vocibus adum est, nunc transit ad res. Aldob. *226 Φασὶ δὲ τὸ λεκτικὸν*.] Rectè λεκτικὸν, non λεκτικῶς. Vide Suidam in Κατηγορημα. H. Casaub. *Εσφάται* autem illud esse ajunt, quod visioem rationis comprise consistunt. Jam enim supra dictum est, visionem esse quaedam animalium ratione carentium. Has igitur excludit, ut ad essatum constituendum inutiles. Aldob. *227 Τῶν δὲ κατηγορημάτων τὰ μὲν ἐστὶν αὐτοτελῆ, οἷον τὸ διὰ τίτις; πᾶσι.* Multa hic desiderantur verba: Stoici κατηγορηματα dividebant in τυμβήματα (quae

& κατηγορηματα dicebant) & παρατυμβήματα. quorum duorum membrorum alterum hic desiderant. I. mo duo membra desiderari non temere conjicimus ex Apollonii libro III. & Prisciano, non enim duo solum membra faciunt, ut Suidas, sed tria: τυμβήματα, ἀνυμβήματα, παρατυμβήματα. Prisciani verba sunt: *Scientiam quod barquidem consistit in eo quae per nominatum abdicantur, dicitur ἀξιώματα vel τυμβήματα, ἢ ἐστὶ, ἀγνωστία vel κοινωσιμῆτι νοσήσας, ἢ, ego Prisciano ἴσθη, ἀφελοντι ἀνοήσας. Cetero φησὶ ὀρθῶν. Ἰλλαι γενεὶ ὀρθῶν τῶν πῶντων, ἢ ἄλλια ad ἄλλια ἵπται ὀρθῶνται, ἢ ἄλλια necesse est cum nominatum etiam obliquum aliquem casum profertur, παρατυμβήματα dicuntur hoc est, ἴπται quam consistunt, ut, Cicero praeiani*

συμβαματα, ειν το δια πετρας πλειν. και τα μεν εστι των κατηγορηματων ορθα, α δ υπτασ, α δ ουδετερα. 220 ορθα μεν ουν εστι, τα συντασσόμενα μια των πλαγιων πτωσεων, προς κατηγορηματος γενεσιν ειν, ακουει, Ορθ, Διαλέγεται. υπτασ δε εστι τα συντασσόμενα τω παθητικω μορια ειν, ακουομαι, Ορώμαι. ουδετερα δ εστι, τα μηδ' ετερος έχοντα. ειν, φρονειν, Περιπατειν. 230 αντιπεκυβότα δε εστιν εν τοις υπτασι, ανυπτια οντα. * ενεργήματα δε εστιν, ειν, Κειρεται. * επιπεριέχει γαρ εαυτον ο κειρόμενος. 231 πλάγια δε πτώσεις εστι, γενική,

sunt congruitates; ut, navigare per scopulos. Atque alia quidem prædicata recta sunt; alia autem, supina; alia, neutra. Recta quidem sunt, quæ construantur cum uno ex casibus obliquis; ad prædicati generationem; ut, audit, videt, differt. Supina verò sunt, quæ cum particula passiva construantur; ut, audior, videor. Neutra sunt, quæ neutro fe habent modo; ut, sapere, ambulare. Reciproca verò in agendo et patiendo sunt, quæ in supinis supina non sunt. * Actiones autem sunt; ut, tondetur. fe enim qui tondetur complectitur. Obliqui verò casus

ferunt. Quando verò ex duobus obliquis constructio fit, ἀνομήματα, id est, incongruitates, dicuntur, ut, placet mihi venire ad te, seu nominibus ipsi tantum, seu verbis hoc excipiuntur. ff. Casaub.

228 Quædam constructiones sunt. Quæ Græcus dixit συμβαματα, constructiones ego verti. Est enim σύμβαμα, si etymologiam spectes, proprie id, quod simul venit, cum aliqua re; cuiusmodi sunt omnia verba. Nihil autem differt inter σύμβαμα & κατηγορημα, quemadmodum declarat Ammonius ex sententia Porphyrii, Stoicorum hac de re opinionem explicantis. Utrumque enim significat, pronuntiatum quoddam ex nomine & verbo constans, quod perfectam continet sententiam. Ita enim scribit Porphyrius de Stoicorum sententia. αἰ μὴ οὐδὲ μὴ τὴ κατηγορητὴ ἀποφαντικὴ ποῖ, κατηγορημα καὶ σύμβαμα παρ' αὐτοῖς διαφέρει. σημαίνει γὰρ ἀμφὶ τινός. Illud animadvertendum est, videri hoc loco desesse alteram orationis membrum, cui scilicet exemplum illud respondeat, per petras navigare. Hoc enim exemplum nullo modo congruit τῷ συμβαματι: si quidem σύμβαμα perfectam continet sententiam. Sed videretur potius esse exemplum τοῦ παρασκευάματος, quod est imperfecta enuntiatio, sicuti dicitur Ammonius loco supra citato, paulo infra ea verba, quæ attulimus. Videtur ergo locus iste sic supplendus esse. τῶν δὲ κατηγορημάτων τὰ μὴ εἰσι συμβαματα, οὗ τὸ πλείον ἔστι, Σωκράτης πλεί. Quod autem παρασκευάματι tale sit, quale descriptimus, idem declarat Ammonius loco citato, cuius verba brevitate causa prætermittimus. Aldob.

229 Recta quidem ea sunt, quæ cum uno aliquo ex casibus obliquis copulantur. Recta vocat hoc loco Lærtius, quæ Grammatici verba activa appellant. Hæc autem idco conjunguntur cum obliquis casibus, quia actionem semper quandam significant ab alio susceptam, obliquo casu declarandam: ut patet in exemplis ab eo allatis. Nam & qui audit aliquid, aut aliquid audit; & qui videt, similiter; & sic de reliquis ejusdem generis dicebam. Quod autem

recta verba cum obliquis casibus copulentur, & quæ de causa hoc fiat, declarat Apollonius Grammaticus libro III. περὶ συντάξεως, cap. 30. Hæc autem ob eam causam Stoici majora κατηγορηματα appellabant, quia absolutam continebant sententiam: minora autem κατηγορηματα alia appellabant, quæ verbo constarent, cum obliquis casibus non copulato. Videbantur enim sententiam tantummodo inchoatam, non absolutam continere. Verba Apollonii loco citato, id ipsum testantia hujusmodi sunt, ἢ γὰρ μὴ ἢ παράδοξοι τῶν ἄλλων ἡμάτων πάντες τὸ ἡμετέριον καθίστασι, ἢς ἔχρητό, τριφῶν βλάπτει, τριφῶν φίλοι. διὰ καὶ τὰ ταῦτα ἢ ἀπὸ τῶν στοιχῶν ἢ ἁπλοῦτα κατηγορηματὰ φασιν, ἢς πρὸς συγκρίσει τῶν ἐν αὐτοῖσι κατηγορηματικῶν ἡμάτων, καὶ πάντως ἐπιπέσει τριφῶν ἢ ἀπὸ τῶν στοιχῶν. Idem.

230 Ipsi vero per se scriptura, quæ Græci ἀντιπεκυβότα vocant. Ego pro ἀντιπεκυβότα respolui ἀντιπεκυβότα, parva, ut vides, mutatione literarum. Neque enim vel apud Theodorum Gazam, vel apud Apollonium, doctissimos grammaticos, inveniri potui genus hoc verborum, quæ ἀντιπεκυβότα vocantur: & exemplum ipsum à Lærtio allatum ostendebat, pro ἀντιπεκυβότα legendum esse ἀντιπεκυβότα. Qui enim tondetur, quo quidem Lærtius usus est exemplum, non dicitur ἀντιπεκυβότα sed ἀντιπεκυβότα. Huc accedit etiam, quod est descriptio Lærtii congruit. κίρμαι enim quamvis designat, ut verba supina, tamen supinum non est: quia effectum fundam etiam ostendit, in quo & ipsum continetur. Hanc enim habent vim sibi propriam verba, quæ ἀντιπεκυβότα vocantur, ut adjectivam cum passione, ut ita loquar, actionem habent. Idem.

231 Casus autem obliqui sunt genitivus, dative, & accusativus. Vocatus enim & ablativus non videtur à nominativo differre nisi adjectione. Nominativus enim additur vocandi particula & auferendi præpositio, ut nominativi significationem deponat; & vel vocativi vel ablativi suscipiat. Hæc autem nomina, quamvis parum Latina, tamen ab antiquis grammaticis usurpata, non fuerunt mutanda. Idem.

sunt genitivus, dative, accusativus. Pronuntiatum verò est id quod verum, aut falsum est, aut esse se perfectæ res, enunciables quantum in seipso; sicut Chrypsius in dialecticis definitionibus scribit. Pronuntiatum est, quod affirmari vel negari potest quantum in seipso; puta, dies est, Dion ambulat. Appellatum est autem Græcè ἀξιωμα inde, quod exspectatur, aut improbetur. Nam qui dicit, dies est, probare videtur diem esse. Si igitur dies sit, verum est quod proponitur pronuntiatum; si verò non, falsum. * Differt autem pronuntiatum, et interrogatio, et percontatio; imperativum, et adjectivum, et imprecativum, et suppositivum, et appellativum, et pronuntiatum similibus res. Pronuntiatum quippe est, quod dicentes e-

και δοτική, και αιτιατική. 232 ἀξιωμα δε εστιν, ο εστιν ἀληθης η ψευδος, 233 η πράγμα αυτοτελης, αποφαντον εσεν εφ' εαυτω. ως η χριστιανος φησιν εν τοις διαλεκτικωις οροις. 234 ἀξιωμα εστι, το αποφαντον η καταφαντον οσον εφ' εαυτω. ειν, Ημερα εστι, Διον περιπατει. ωνομασται δε το αξιωμα απο του αξιουσοθι η αθετεισθαι. ο γαρ λεγων Ημερα εστιν, αξιουν δοκει το ημεραν ειναι. ουσης μεν ουν ημερας, αληθης γινεται το προκειμενον αξιωμα. μη ουσης δε, ψευδος. * 235 διαφerei δε 236 αξιωμα, και ερωτημα, και πύσμα, προστακτικόν, 237 και ορκικόν, και αρατικόν, και υποθετικόν, και προσαγορευτικόν, και πράγμα εμμεον αξιωμάτι. αξιωμα μεν γαρ εστιν, ο λεγοντες, αποφαντω-

232 Pronuntiatum illud est, quod vel verum est vel falsum. Quod Peripatetici sive Aristotelici vocant ἀποφαντικὸν λέγον, sive ἀποφαντικόν, id ipsum Stoici ἀξιωμα appellant: quod ideo notavi, ne quis scelerum philosophæ rudis, & solum Aristotelis philosophiam cognoscens, putaret me non intelligere quid hoc nomen ἀξιωμα apud Peripateticos significet. Non enim idem apud eos, quod apud Stoicos, ut dixi. Ammonius in commentario in Aristotelis librum περὶ ἡμενίας, aperte hoc ait his verbis. καλοῦσι δὲ οὐδὲ τῶν μὴ ἀποφαντικῶν λόγων ἀξιωμα. Quemadmodum igitur enunciationem Aristoteles ait eam esse, quæ veritatem vel falsitatem admittere potest, sic Stoici à Peripateticis, ut Cicero solet dicere, verbis dissentientes, rebus consentientes, pronuntiatum illud esse tradunt, quod aut verum est; aut falsum. Idem.

233 Η πράγμα αυτοτελής αποφαντικὸν εσεν εφ' εαυτω. Ex Suida in voce ἀξιωμα, existimo hunc locum sic potius esse legendum, ἢ πράγμα αυτοτελής αποφαντικὸν, οσον εφ' εαυτω, η καταφαντικὸν ως η χριστιανος φησιν εν τοις διαλεκτικωις οροις. αιο, ημερα, &c. ff. Casaub.

Res perfecta, quæ quantum in ipsa est, enunciaripotest. Hæc facienda descriptio propius ad Aristotelis descriptionem accedit, enunciationem fe definitientis in libro περὶ ἡμενίας, ἀποφαντικὸς δὲ οὐ πῶς ἄλλῃ ἐν τῷ ἀληθῶν ἢ ψευδῶν ὑπάρχει. Aldob.

234 Pronuntiatum est, quod vel affirmari vel negari potest. Descriptio hæc ex ipsius generis ad species suas comparatione sumpta est, quippe enuntiatio, quæ hoc nomine pronuntiat à Stoicis significatur, genus est affirmativum & negativum, quemadmodum docent interpretes Aristotelis in lib. περὶ ἡμενίας. Idem.

235 Διαφerei δε αξιωμα και ερωτημα, και πύσμα

προστακτικόν,] Apud Suidam, και πύσμα ἴστι γὰρ προστακτικόν. ff. Casaub.

236 Pronuntiatum, interrogatio, percontatio, jubendū atque appellandi ratio. Et res pronuntiativæ similes.] Præter hæc in codice Farnesiano insunt illa; sorphiam cognoscens, putaret me non intelligere quid hoc nomen ἀξιωμα apud Peripateticos significet. Non enim idem apud eos, quod apud Stoicos, ut dixi. Ammonius in commentario in Aristotelis librum περὶ ἡμενίας, aperte hoc ait his verbis. καλοῦσι δὲ οὐδὲ τῶν μὴ ἀποφαντικῶν λόγων ἀξιωμα, τὸν δὲ τοῦ κτικῶν ἀματικῶν: τοῦ δὲ κτικῶν, προσγορευτικῶν, πρῶτον τῶν τούτων ἴτερα πῖντι λέγων ἴδιοι καθῆξι ἢ πῖ τῖνα τῶν ἀσηκθῶν ἀποφῆματα. λέγοντι γὰρ τὸ μὴ εἶναι ἀματικῶν, εἰν, ἴστον τῶν τῶν γὰρ, τὸ δὲ ἰστικῶν: αιο, ἴστον ἴστον γρῶμῃ ἔστι, τὸ δὲ ὑποθετικῶν: αιο, ὑποθετικῶν τῶν γὰρ κῖτρον εἶναι τὸ εἶναι ἴστον σφῆμα. τὸ δὲ ἡμοιοι ἀξιωματι: αιο, ἢς οἰκῖται ἢ τῆσθ ἐν τοῖς βίαι. & paulo post. πῖντοι ἢ τὴ πῖν τοῖς βίαι φῖσι το ἴπακῖντικῶν. αιο, ἄλοκ πῖντοι τὴ πῖν ἀγγῖλῶν ἄμα. In his autem, quæ in codice Farnesiano, atque in impressis libris, supervacanea leguntur, quæ ego ex Ammonii commentario translata esse judico, pro οἰκῖτο legendum esse arbitror οἰκῖτο, ut sit idem, quod Ammonius ἐμοτικῶν appellavit. Aldob.

237 Καὶ ορκικόν, και αρατικόν, και υποθετικόν,] Hæc desunt in Romana editione. Ambrosius autem ex parte invenerat, qui vertit: S adjurativum, & subjurativum.

μὲθα ἕπερ ἢ ἀληθὲς ἐστὶν ἢ ψεῦδος. ἐρωτήματα δὲ ἐστὶ πρᾶγμα αὐτοτελὲς μὲν, ὡς καὶ τὸ ἀξιώμα αἰτητικὸν δὲ ἀποκρίσεως οἶον. Ἄρα γε ἡμέρα ἐστὶν; τούτου δὲ οὔτε ἀληθὲς ἐστὶν, οὔτε ψεῦδος ὥστε τὸ μὲν, ἡμέρα ἐστὶν, ἀξίωμα ἐστὶν τὸ δεῖ. Ἄρα γε ἡμέρα ἐστὶν; ἐρωτήματα. ²³⁸ πύσμα δὲ ἐστὶ πρᾶγμα πρὸς ὃ συμβολικῶς οὐκ ἐστὶν ἀποκρίσθαι, ὡς ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματος, καὶ ἀλλὰ ⁶⁷ εἰπεῖν, Οἰκὲ ἐν τῷδε τόπῳ. * προστακτικὸν δὲ ἐστὶ πρᾶγμα ὃ λέγοντες προστασσομεν οἶον, ²³⁹ Σὺ μὲν βιάδιζε τὰς ἐπ' Ἰνάχου ροάς.

προσαγορευτικὸν δὲ ἐστὶ πρᾶγμα, ὃ εἰ λέγοι τις, προσαγορεύει ἀν, οἶον,

Ἄφριδῃ, κύνιστε ἀναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων. ὅμοιον δὲ ἐστὶν ἀξιώματι, ὃ τὴν εἰς Φορᾶν ἔχον ἀξιώματικὴν παρὰ τινος μορίου ²⁴⁰ πλεονασμὸν ἢ πάθος, ἔξω πίπτει τοῦ γένους τῶν ἀξιώματων οἶον,

Καλὸς γ' ὁ παρθενών. Ὡς Πριαμίδῃσιν ἐμφερὲς ὁ βουκίλος.

⁶⁸ * ²⁴¹ ἐστὶ δὲ καὶ ἐπαπορητικὸν τὸ πρᾶγμα, διεννηχὸς ἀξιώματος, ὃ εἰ λέγοι τις ἀποροῖ ἀν. ²⁴² Ἄρ' ἐστὶ συγγενὲς τὴ λύπη καὶ βίος; ²⁴³ οὔτε δὲ ἀλη-

nunciamus quippiam quod verum aut falsum est. Interrogatio, res est per se perfecta quidem, sicut et pronuntiatio, sed quæ responcionem requirit; ut, num dies est? Hoc neque verum neque falsum est. Itaque dum dicimus, dies est, pronuntiatio est: dum verò dicimus, Num dies est? interrogatio. Percontatio vero res est ad quam signanter respondere non possumus, sicut in interrogatione, etiam; sed dicere, in hoc loco habitat. * Imperativum autem res est, quam dicentes imperamus; ut,

Tu verticesi vade ad Inachi cadum. Appellativum est res, quam si dicat quippiam, compellet oportere, ut illud est:

Maxime rex hominum multorum Atrida Agamemnon.

Est autem simile pronuntiatio, quod illationem habens pronuntiativam ob particulae cujusdam abundantiam, aut passionem, extra genus pronuntiatorum cadit; ut,

Formosus an non est hic virginum locus? Quam simile est hic Priami natis buboquis.

* Est et ambigua res quædam à pronuntiatione differens, quam si dicat quippiam, ambigat. Nonne simile aliquod est dolor atque viis? Neque enim veræ neque falsæ

²³⁸ Percontatio est res, ad quam non licet, ut ad interrogationem, consuetudine respondere. Hoc, inquit, intercedit inter percontationem, & interrogationem, quod interrogatori respondemus affirmativo vel negativo; sive annuendo, aut abnuendo; percontationem autem eodem modo respondere non licet: sed quandoque longiori oratione in respondendo uti necesse est. Quod idem confirmat Ammonius in comment. in librum περὶ ἱερωνίας. his verbis. διττὸν οἶμα φησὶν ὁ πάλαιος τῆς ἱστορίας τὸ εἶδος. τὸ μὲν τῆς διαλεκτικῆς τὸ δὲ τῆς καθολικῆς συνεματικῆς. καὶ διαλεκτικὸν μὲν ἱστῶσιν οἶμα φησὶν, πρὸς τὸ ἴσθιν ἀποκρίσθαι, τὸ καὶ ἢ τὸ οὐ μόνον εἰπέτω, καὶ συμβολικῶς κατανοήσασθαι μόνον ἠδυνάσασθαι. & post multum sermonem de interrogatione habitum, addit. συνεματικὸν δὲ πρὸς τὸ μὲν καὶ καὶ τὸ οὐ γάρτοι οἶμα ἔχει, λέγει δὲ ἄλλως. εἰσὶ δὲ καὶ λέγουσι πλείους διὰ τῆς ἱστορίας πρὸς τὴν ἀπίστην. διδοχθῆναι γὰρ τὴν περὶ τινος, βουλομένους ἴσθιν ἢ πνευματικῆς ἱστορίας. Philoponus hoc idem tradit in commentario, quem scripsit in priora Analytica super illis verbis. οὐ γὰρ ἱστορῆ, ἀλλὰ λαμβάνει ὁ ἀσθετικῶν. Aldob.

²³⁹ Tu quidem vade ad Inachi fluenta. Verfus est in principio Oedipi Tyranni, ab ipso Oedipo pro-

nunciatus. Idem. ²⁴⁰ Aliqua præterea particula aut affectus. Ut in exemplo allato particula illa, sane, quæ si auteratur, remaneret solum pronuntiationem. Simile etiam exemplum ab Ammonio affertur, in quo abundat adverbium: quod Greci ἐπιπλεονάζοντα appellant. Idem. ²⁴¹ Est quedam præterea res à pronuntiatione differens: quæ addubitandi vim habet. Ut ἡκαπορητικὸν ego verti, quod addubitandi vim habet. nec enim licebat addubitandum transferre, nisi barbaro fermonem. Est autem ἡκαπορητικὸν proprie addubitare. De hoc est etiam apud Ammonium, loco citato his verbis. ἡκαπορητικὸν δὲ τὸ πρὸς τούτοις οἶμα φησὶ τὸ ἡκαπορητικὸν. οἶον, Ἄρα παρῆτι, τὸ πῶς ἀγγελοῦ ἀρεῖς ἴσθαι ἰσχυρῶς ταυτοῦ ἢ τογγαῖν τῆς ἱστορίας. καὶ ὅτι πρὸς τούτοις τὸ πρᾶγμα τῆς ἱστορίας. In interrogatione enim præponitur nota interrogandi pronuntiatione: ut, nunquid dies est? in dubitatione autem postponitur, ut, vides particulam ἀρεῖς postquam esse in fine. Idem. ²⁴² Ἄρ' ἐστὶ συγγενὲς τὴ λύπη καὶ βίος; Senarius est ex Menandri Citharistria, qui & apud Stobæum extat, sermone xcvi. & Apud Plutarchum, περὶ ἠθικῶν. II. Calaub.

²⁴³ Nec vero interrogatio: & percontatione.

sunt interrogationes, et percontationes, et his similia, cum pronuntiata aut vera sint, aut falsa. Pronuntiatorum alia simplicia sunt, alia non simplicia, ut ait Chrysippus, et Archædemus, et Athenodorus, et Antipater, et Crinis. Simplicia igitur sunt quæ constant ex pronuntiatione non ambiguo; vel ut ex pronuntiatibus; veluti, dies est. Non simplicia autem sunt, quæ constant ex pronuntiatione ambiguo, vel ex pronuntiatibus. * Ex pronuntiatione quidem ambiguo; veluti, si dies est. Ex pronuntiatibus vero; velut, si dies est, lux est. In simplicibus verò pronuntiatibus est enuntiativum, et negativum; et privativum, et predicativum; et definitum, et indefinitum. In his autem quæ simplicia non sunt, est conexum et adnexum; et implicitum, et disjunctum; et causale, et quod explicat id quod magis est, atque id quod minus est. Ac pronuntiatibus quidem negativum est; ut, non dies est. Est autem hujus spe-

atque his similia vera sunt, aut falsa. Quod etiam confirmat Ammonius ex sententia Aristotelis, quem in libro περὶ ἱερωνίας, de omni sermone orationisque genere egisse negat, sed de enuntiatione tantum: propterea quod hæc sola vera esset, vel falsa. Verba Ammonii. ἢ περὶ παλαιῶ ἀπλοῦ λόγου κατὰ τὸν διὰ τὸν πραγματικῶν διδασκί καὶ ὁ Κριτοπόλος, ἀλλὰ περὶ μόνου τοῦ ἀποφατικῶ. καὶ τούτου ἰσχυρῶς. μόνον γὰρ τούτου τὸ εἶδος τοῦ λόγου δικαίως ἴσθαι ἀληθὲς καὶ καὶ ψεῦδος. Aldob.

²⁴⁴ Simplicia quidem ea sunt. Peripatetici sive Aristotelici, quæ simplicia pronuntiata Scoci dicunt, hæc ipsi καταγορητικὰ appellant: quæ illi non simplicia, ea ὑποθετικὰ. Quod confirmat etiam Boëtius libro I. de syllogismo hypoth. cap. 2. his verbis: simpliciter autem προσηγορίαι sunt quæ predicativæ primo ἰσχυριστικῶν κατηγορικῶ ἴσθαι ἀνάγκη. Idem.

²⁴⁵ Idem tum definitum, tum indefinitum. Quod Laërtius Græce dixit καταγορητικῶν, id nos Latine veritatis, quod de aliquo, sive aliquibus definitis dicitur. quæ inter καταγορητικῶν & καταγορητικῶν hoc solum interfit, quod illud pronuntiatum simplex est; ut, Aristoteles ambulat. καταγορητικῶν autem, quasi digitum intendens ad eum, de quo dicitur, certum quædam ac definitum hominem ostendit. ut ille deambulans. hoc autem Latini sermone inopia coactus feci. Idem.

²⁴⁶ In pronuntiationibus autem non simplicibus nominatur conexum. Connexum appellat ἐπιπλεονάζοντα, syllogismum, quem hoc appellavit nomine Cicero in

ἢ ἐστὶν, οὔτε ψεῦδῃ τὰ ἐρωτήματα, καὶ τὰ πύσματα, καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια, τῶν ἀξιώματων ἢ ἀληθινῶν ἢ ψευδῶν ὄντων. τῶν ἀξιώματων τὰ μὲν ἐστὶν ἀπλά, τὰ δ' οὐκ ἀπλά, ὡς φησὶν οἱ περὶ Χρυσίππου, ἢ Αρχαῖδημον, καὶ Ἀθηνοδώρον, καὶ Ἀντίπατρον, καὶ Κρίνον. ²⁴⁴ ἀπλά μὲν οὐκ ἐστὶ τὰ συνεστῶτα ἐξ ἀξιώματος μὴ διαφορουμένου, ἢ ἐξ ἀξιώματων. οἶον τὸ ἡμέρα ἐστὶν. οὐκ ἀπλά δὲ ἐστὶ, τὰ συνεστῶτα ἐξ ἀξιώματος διαφορουμένου, ἢ ἐξ ἀξιώματων. * ἐξ ἀξιώματος μὲν διαφορουμένου, οἶον, Εἰ ἢ ἡμέρα ἐστὶν ἐξ ἀξιώματων δὲ, οἶον, Εἰ ἡμέρα ἐστὶ, Φῶς ἐστὶν. ἐν δὲ τοῖς ἀπλοῖς ἀξιώμασιν ἐστὶ τὸ ἀποφατικὸν, καὶ τὸ ἀρρητικὸν ²⁴⁵ καὶ τὸ στερητικὸν, καὶ τὸ καταγορητικόν. ²⁴⁶ καὶ τὸ καταγορητικόν καὶ τὸ ἀρίστον. ἐν δὲ τοῖς οὐκ ἀπλοῖς τὸ συνημμένον, ²⁴⁷ καὶ τὸ παρασημημένον καὶ τὸ συμπεπλεγμένον, καὶ τὸ διεξυνημένον, καὶ τὸ αἰτιώδες, καὶ τὸ διασαφούν τὸ μάλλον, καὶ τὸ διασαφούν τὸ ἧττον. ²⁴⁸ καὶ ὁ οὐκ ἡμέρα ἐστὶν. ²⁴⁹ εἶδος δὲ τούτου τὸ

quæst. Acad. his verbis. Quid enim faceret hinc conclusio? si lucet, lucet: lucet autem, lucet igitur: crederet scilicet. Ipsa enim ratio conexa. cum concesseris superius, cogit inferius concedere. Idem in libro De fato. Etenim si illud vere concesseris; si oratione cunctula natus es, in maiori non morietis: primo tempore quod in conexo, natus et oratione cunctula: necessarium est. Ammonius eodem commentario ipse quoque appellat συνημμένον, ut Laërtius. Idem.

²⁴⁷ Et adnexum. Græcam vocem παρασημημένον eadem propositione servata in Latium sermone veritimus. Idem.

²⁴⁸ Et pronuntiatibus, ut non dies est. Locus depravatus, & manens, deest enim descriptio enuntiationis, quæ primum fuit membrum in ea enuntiatione, in qua pronuntiatia simplicia collocata sunt. Verba autem sequentia, quæ exemplum illud continent, non dies est, ad descriptionem pertinere videntur enuntiationis. Si, quæ desinit supple licet, forte in Græco codice legendum erit. καὶ ἀσθενῶν μὲν οἶον, ut sit descriptio, seu declaratio enuntiationis. Idem.

²⁴⁹ Kai] Henr. Stephani editiones recte omittunt.

²⁵⁰ Hujus generis quoddam est, quod enuntiationem adicit enuntiationi. Ita legendum est, ut in omnibus impressis legitur. In hoc enim loco non sequor Farnesianum codicem, qui pro enuntiatione habet negationem. nam pro ὑποκαταφατικῶν habet ὑποκαταφατικῶν. Laërtius enim adhibe de enuntiatione lo-

²¹ ὑπεραποφατικόν. ὑπεραποφατικόν δὲ ἐστὶν ἀποφατικὸν ἀποφατικῶν ὄντων. Οὐχὶ ἡμέρα ἐστὶν. τῆσι δὲ τὸ ἡμέρα ἐστίν. * ἀρνητικὸν δὲ ἐστὶν, τὸ συνεστὸς ἐξ ἀρνητικῶν μορίων καὶ κατηγορημάτων ὄντων. Οὐδὲς περιπατεῖ. στερητικὸν δὲ ἐστὶν, τὸ συνεστὸς ἐκ στερητικῶν ²² μορίων καὶ ἀξιώματος κατὰ δύναμιν ὄντων. ἈΦιλάνδρα πὸς ἐστὶν οὗτος. ²³ κατηγορικὸν δὲ ἐστὶν, τὸ συνεστὸς ἐκ πτώσεως ὀρθῆς καὶ κατηγορημάτων ὄντων. Δίων περιπατεῖ. καταγορευτικὸν δὲ ἐστὶν, τὸ συνεστὸς ἐκ πτώσεως ὀρθῆς δεικτικῆς καὶ κατηγορημάτων ὄντων. Οὗτος περιπατεῖ. ἀόριστον δὲ ἐστὶν, τὸ συνεστὸς ἐξ ἀόριστου μορίου, ἢ ἀόριστων μορίων ὄντων. Τίς περιπατεῖ. Ἐκεῖνος κινεῖται.

⁷¹ τῶν δ' οὐχ' ἀπλῶν ἀξιώματων συνημμένων μὲν ἐστίν. (ὡς ὁ Χρύσιππος ἐν ταῖς διαλεκτικαῖς Φησί, καὶ Διογένης ἐν τῇ διαλεκτικῇ τέχνῃ,)

²⁴ τὸ συνεστὸς διὰ τοῦ Εἰ συναπτικῶν συνδέσμων. ἐπαγγέλλεται δὲ ὁ σύνδεσμος οὗτος ἀκολουθεῖν τῷ δευτέρῳ τῶν πρώτων ὄντων. Εἰ ἡμέρα ἐστὶν, Φῶς ἐστὶν. παρασυνημμένων δὲ ἐστὶν (ὡς ὁ

quirit, nondum de negatione, de qua, absoluta prius enunciationis descriptione, postea loquitur, ut vides. Quamquam videtur etiam codicis Farnesiani lectio defendi posse. ἀποφάνει enim & ἀπόφασει non solum negare, & negationem significat, sed etiam enunciare. & enunciationem: quod manifestissimum est vel ex ipso Aristotele, qui ἀπόφασιν enunciationis speciem esse vult in libro τῆς ἱερωνίας. Aldob.

²⁵ ὑπεραποφατικὸν δὲ ἐστὶν Legendum ut doctissimè conjectit Galcius meus, ὑπεραποφατικὸν δὲ ἐστὶν ἀποφατικὸν ἀποφατικῶν ὄντων, ὅχι ἡμέρα οὐκ ἐστὶν, alioquin falsum erit quod sequitur, τῆσι δὲ τὸ ἡμέρα ἐστίν. H. Casaub.

ὑπεραποφατικῶν.] Henr. Stephanus inserat litera ita legit, ὑπεραποφατικῶν. ὑπεραποφατικὸν δὲ ἐστὶν ἀποφατικὸν ἀποφατικῶν. male saltem utimum, quod recte scriptum, ἀποφατικῶν.

²⁶ Et eo, quod pronuntiati vim habet. Hoc enim, quod ita dicitur, Inhumanus est iste, praterquam quod, ut vides, compositum est ex prepositione in, quae privat nomen ea vi, quam habet, si In prepositum non fuerit: constat praterea non pronuntiatio, quia pronuntiatio, quod actu tale est, illud videtur esse, quod cum perfectum sit, quemadmodum in eius descriptione supra dictum est, certum ali-quod ac definitum statuit quod affirmari, vel negari possit. Qui autem hominem dicit inhumanum esse, magis cum privato videtur aliqua re, quam cum

cies quae supernegativa dicitur, ea verò est negativa negativa: ut, Non dies est; ponit autem, dies est. * Negativum verò pronuntiatum est, quod constat ex negativa particula et praedicato: ut, Nullus ambulat. Privatium verò est, quod ex privativa particula et pronuntiatio consistit secundum vim, ut, Inhumanus est iste. Praedicativum autem est, quod constat ex recto casu et praedicato: ut, Dion ambulat. Definitum est, quod constat ex casu recto demonstrativo, et praedicato: ut, Hic ambulat. Indefinitum autem est, quod constat ex indefinita particula, sive ex indefinitis particulis: ut, Aliquis ambulat; Ille movetur. * Porro non simplicium pronuntiatorum conjunctionem quidem est, (ut Chryppus in Dialecticis, et Diogenes in arte Dialectica tradunt) quod constat per Si, conjunctionem conjundivam. Denuntiat autem haec conjunctio, posito primo sequi alterum; ut, Si dies est, lux est. Adjunctum verò est (ut Crinis ait in arte

certum quidpiam, ac definitum tribuere. Aldob.

²⁷ Quod vero aliquid de aliquo sive aliquibus dicitur. Animadvertat lector hoc loco non κατηγορικῶν definiti, sed κατηγορητικῶν, cujus ca est vis, ut aliquid de aliquo enunciet. Nam κατηγορημα, ut antea diximus, illud est, quod de aliquo, sive aliquibus dicitur: κατηγορητικὸν autem illud est, quod aliquid de aliquo, sive aliquibus enunciandi vim habet. Idem.

²⁸ Connexum illud est, quod connectitur hac conjunctione Si.] Graeci conjunctionum, quas συνδέσμους appellant, duo inter cetera genera esse dicunt: quaedam enim συναπτικὰ vocant, ex quibus connexum constat: quaedam παρασυναπτικὰ, è quibus subnexum vel annexum efficitur. Est autem conjunctio συναπτικὴ (quemadmodum declarat Theod. Gaza libro iv. cujus declarationi mirifice Laërtii verba congruunt) quae consequentiam quandam & ordinem significat. ut in exemplo in medium allato. Si dies est, lux est, conjunctio illa, si, declarat quandam lucis consequentiam; è qua lux dicit consequens esse ostenditur. Verba Theodoti, si δὲ συναπτικὰ, inquit, τούτων οἱ ὁμοῖοι μὲν οὐκ ἀκολουθεῖν εἰσὶν, καὶ τὰς δὲ ἀλλοῦται. Priscianus lib. xvi. de hac conjunctione loquens, quam ipse conimutivam appellat, proprie autem inquit, conimutativa sunt, quae significant ordinem praecedentis rei ad consequentem, ut si fuerit, dormit, & quae sequuntur. Idem.

Di-

Dialectica) pronuntiatio, quod à conjunctione Quoniam adjungitur, incipiens à pronuntiato et in pronuntiatum definit: ut, Quoniam dies est, lux est. Spondet autem conjunctio ista, secundum item sequi post primum, primumque sub-filtere. * Complexum verò pronuntiatum est, quod à copulativis quibuscumque conjunctionibus connectitur; ut, Et dies est, et lux est. Disjunctum autem est, quod à disjunctiva conjunctione Aut disjunctur; ut, Aut dies est, aut nox est. Denuntiat autem ista conjunctio alterum pronuntiatorum falsum esse. Causale autem est pronuntiatum, quod per Quia connectitur; puta, Quia dies est, lux est. quasi enim causa est secundi primum. Declarans autem, quod potius dicitur pronuntiatum, est quod constituitur per eam conjunctionem Potius, et media inter pronuntiatia ponitur; ut, Potius dies est quam nox est.

⁷³ * Declarans verò minus pronuntiatum est, quod superiorum contrarium; ut, Minus nox est quam dies est. Præterea pronuntiatia illa secundum veritatem et falsitatem sibi invicem opposita sunt, quorum alterum alterius negativum est; ut Dies est; et, Dies non est. Conjunctionem ergo verum est, cujus oppositum definitis antecedenti repugnat; ut, Si dies est, lux est. Hoc verum est; nam Non lux est; oppositum definiti, repugnat antecedenti, Dies est. Conjunctionem aut falsum est, cujus oppositum definitis antecedenti non reluctatur; ut Si dies est, Dion ambulat. Nam illud, Dion non ambulat, non repugnat ei quod dicitur, Dies est. * Adjunctum au-

+ Ἐπὶ συνδέσμου] Γρ. συναπτικῶν συνδέσμων. H. Steph.

²⁹ Quae quidem conjunctio. Et prima secundum consequentiam esse. Et prima sive dicitur.] Hanc conjunctionem παρασυναπτικὴν Graeci appellant, Priscianus (subconimutivam libro citato, quae praterquam quod consequentiam significat, declarat praeterea, quod antecedit, tanquam certum quiddam & exploratum subesse; quod & Theod. Gaza, & Priscianus confirmant. Theodorus quidem his verbis; παρασυναπτικὴ δὲ τοῦ καὶ ἐ παρασυναπτικῶν συνδέσμων, πλὴν οὐ καὶ ὁμοῖον μὲν τὰς ἑξῆς σημαίοντο οὗτοι γι. ὅτι Diogenis Laërtii.

Κρίνεις Φησὶν ἐν τῇ διαλεκτικῇ τέχνῃ) ἀξίωμα ὁ ὑπό τοῦ ἰ Ἐπὶ συνδέσμου παρασυνήπται, ἀρχόμενον ἀπ' ἀξιώματος καὶ λήγον ἐἰς ἀξίωμα ὄντων. Ἐπὶ ἡμέρα ἐστὶν, Φῶς ἐστίν. ἐπαγγέλλεται δὲ ὁ σύνδεσμος, ἀκολουθεῖν τε τῷ δευτέρῳ πρώτῳ, καὶ τῷ πρώτῳ υφεταῖναι. συμπεπλεγμένοι δὲ ἐστὶν ἀξίωμα, ὁ ὑπό τῶν συναπλεκτικῶν συνδέσμων συμπλέκονται ὄντων. Καὶ ἡμέρα ἐστὶν, καὶ Φῶς ἐστίν. διζευχόμενοι δὲ ἐστίν, ὁ ὑπό τοῦ ἢται, διαζευκτικῶν συνδέσμων, διζευκται ὄντων. ἢτοι ἡμέρα ἐστίν, ἢ νύξ ἐστίν. ἐπαγγέλλεται δὲ ὁ σύνδεσμος οὗτος τὸ ἕτερον τῶν ἀξιώματων ψεῦδος εἶναι. αἰτιώδες δὲ ἐστὶν ἀξίωμα, τὸ συντασσόμενον διὰ τοῦ Διότι ὄντων. Διότι ἡμέρα ἐστίν, Φῶς ἐστίν. οἰεῖται γὰρ αἰτιῶν ἐστὶ τὸ πρώτῳ τοῦ δευτέρου. διασαφούν δὲ τὸ μᾶλλον ἀξίωμα ἐστὶν, τὸ συνταττόμενον ὑπὸ τοῦ διασαφούντος τὸ μᾶλλον συνδέσμου, καὶ μεταξὺ τῶν ἀξιώματων τασσομένου ὄντων. μᾶλλον ἡμέρα ἐστίν ἢ νύξ ἐστίν. * διασαφούν δὲ τὸ ἦτον ἀξίωμα ἐστὶν, τὸ ἐναντίον τῷ προκειμένῳ ὄντων. ἦτον νύξ ἐστίν ἢ ἡμέρα ἐστίν. ἐπιτῶν ἀξιώματων ²⁸ κατὰ τε ἀληθείαν καὶ ψεῦδος ἀντικείμενα ἀλλήλοις ἐστίν, ὧν τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου ἐστὶν ἀποφατικῶν ὄντων, τὸ ἡμέρα ἐστίν, καὶ τὸ, Οὐχὶ ἡμέρα ἐστίν. συνημμένων οὐκ ἀληθῆς ἐστίν. οὐ τὸ ἀντικείμενον τοῦ λήγοντος μάχεται τῷ ἡγουμένῳ ὄντων. Εἰ ἡμέρα ἐστίν, Φῶς ἐστίν τούτου ἀληθές ἐστίν. τὸ γὰρ Οὐχὶ Φῶς, ἀντικείμενον τῷ λήγοντι, μάχεται τῷ ἡγουμένῳ, ἡμέρα ἐστίν. συνημμένων δὲ ψεῦδος ἐστίν, οὐ τὸ ἀντικείμενον τοῦ λήγοντος οὐ μάχεται τῷ ἡγουμένῳ ὄντων. Εἰ ἡμέρα ἐστίν, Δίων περιπατεῖ. τὸ γὰρ οὐχὶ Δίων περιπατεῖ, οὐ μάχεται τῷ ἡμέρα ἐστίν. * πα-

παρὸν enim dicit naturam, & (ut recentiores philosophi loquuntur) substantiam. Priscianus autem clarior ita scribens. Subconimutiva vero causam conimutationis ostendunt consequentem, sine aliqua dubitatione, cum essentia rerum. ut, quoniam quia. ut, quoniam ambulat, movetur. quia sol super terram est, licet est. Aldob.

³⁰ Μπαρ.] Editiones Stephani, τῷ μισθῷ.

³¹ Ἐκ τῆς νεότητος αὐτοῦ ἡλικίας αὐτοῦ ἀλλοῦται.] Quae quidem pronuntiatia Aristoteles appellat ἀντικείμενα. Cicero autem in topicis de contrariis loquens negantia, & agentia appellat. Aldob.

Fif

ρασνημένον δε ἀληθές μὲν ἔστιν, ὃ ἀρχόμενον ἀπὸ ἀληθοῦς εἰς ἀκόλουθον λήγει· οἶον, Ἐπει ἡ μέρα ἔστιν, ἥλιός ἐστιν ὑπὲρ γῆς. ψεύδης δὲ ἡ ἀπὸ ψεύδους ἀρχεται, ἢ μὴ εἰς ἀκόλουθον λήγει· οἶον, Ἐπει νύξ ἐστίν, Δίον περιπατεῖ, ἂν ἡμέρας οὕτως λέγεται. αἰτιαδὲς δὲ ἀληθὲς μὲν ἔστιν, ὃ ἀρχόμενον ἀπὸ ἀληθοῦς εἰς ἀκόλουθον λήγει, οὐ μὲν ἔχει τῷ λήγοντι τὸ ἀρχόμενον ἀκόλουθον οἶον, Διότι ἡμέρα ἐστίν, Φῶς ἐστίν, τῷ μὲν γὰρ ἡμέρα ἐστίν, ἀκαλυφεῖ τὸ Φῶς ἐστίν, τῷ δὲ Φῶς ἐστίν, οὐχ ἔπεται τὸ ἡμέρα ἐστίν. αἰτιαδὲς δὲ ψεύδης ἔστιν, ὃ ἦτοι ἀπὸ ψεύδους ἀρχεται, ἢ μὴ εἰς ἀκόλουθον λήγει, ἢ ἔχει τῷ λήγοντι τὸ ἀρχόμενον ἀκακόλουθον· οἶον, Διότι νύξ ἐστίν, Δίον περιπατεῖ. * πῆθανον δὲ ἐστίν ἀξίωμα, τὸ ἄγον εἰς συγκατάθεσιν οἶον, Εἰ τίς τι ἔτεκεν, ἐκείνη ἐκείνου μήτηρ ἐστίν. ψεύδης δὲ τοῦτο ²⁵⁹ οὐ γὰρ ὄρις οὐδ' ἐστὶ μήτηρ. ²⁶⁰ ἐτι τε τὰ μὲν, ἐστὶ δυνατὰ· τὰ δὲ, ἀδύνατα· καὶ τὰ μὲν, ἀναγκαῖα· τὰ δ', οὐκ ἀναγκαῖα. ²⁶¹ δυνατὸν μὲν, τὸ ἐπιδευκτικὸν τοῦ ἀληθὲς εἶναι, τῶν ἐκτὸς μὴ ἐναντιουμένων εἰς τὸ ἀληθὲς εἶναι οἶον, Ἐπὶ Δικλῆς, ἀδύνατον δὲ, ὃ μὴ ἐστίν ἐπιδευκτικὸν τοῦ ἀληθὲς εἶναι οἶον, ἢ γ' ἵπταται. ἀναγκαῖον δὲ ἐστίν, ἔπερ ἀληθὲς ὄν, οὐκ ἐστίν ἐπιδευκτικὸν τοῦ ψεύδους εἶναι. ²⁶² ἢ ἐπιδευκτικὸν μὲν ἐστίν, τὰ δ' ἐκτὸς αὐτῶ ἐναντιοῦται πρὸς τὸ ψεύδους εἶναι οἶον, ἢ ἀρετὴ ὠφελῆ. οὐκ ἀναγκαῖον

259 Nec enim nisi contrarium est.] Sed pulli, qui ex ovo prodit. Idem.
 260 Præterea quaedam fieri possunt. &c.] Ponit nunc ea pronuntia, quæ recentiores philosophi propositiones modales appellant, de quibus est apud Aristotelem in libro τῆς ἠθικῆς. ἐν τῷ ἐνάτῳ κεφάλαιῳ. Graeci has ipsas προτάσεις μετὰ τῶν ἐπιδευκτικῶν appellunt. In enumeratione autem modorum tres tantummodo modi à Laërtio ponuntur. Nam & necessaria, & ea quæ fieri possunt, & quæ fieri non possunt, pronuntia solum ponuntur, omisso quarto modo, qui est proprius τῶν ἰδιόχημιον. Id autem ob eam, ut opinor, causam, quia Stoici omnino tollunt τὸ ἰδιόχημιον, omnia fato, ac necessario fieri existimantes. Idem.
 261 Fieri quidem illud potest, quod eam habet facultatem, ut verum sit illi, quæ sunt extrinsecus non verumtamen, quo minus verum sit. Quam definitionem Stoicorum esse confirmat Alexander Aphro-

dif. in libro τῆς τῆς εἰσαγωγῆς, & libro I. Natural. quart. cap. 4. quo loco Stoicorum nomine diffusulato, eorum tamen rationes afferens, quibus omnino fato, & necessitate fieri probare nitentur, quibus omnino, illud esse possibile, quod ut fiat, nulla re extrinsecus impeditur, ita ut apud Stoicos idem sit verum, & possibile, & necessarium. Sic enim loco citato scribit Alexander: ἀλλὰ μὴ ὃ μὴ γίνεσθαι, τῷ κελεύσθαι γινέσθαι, οὐκ ἂν δυνατὸν ἔστιν γινέσθαι λέγεσθαι, ἢ ἢς ὃ δυνατὸν ἔστιν, τοῦτο οἶον τὸ γινέσθαι ἀκλόουτο ἐν. Idem.
 262 Vel quod falsum illud quidem esse potest, sed qua extrinsecus sunt ei verumtamen, quo minus falsum sit. Quæ quidem definitio Chrysippi videtur esse. Is enim adversus Diodorum defendebat aliqua posse fieri, quæ tamen non fierent, nec tamen idoneus esse necessaria, quemadmodum docet Cicero libro De fato in principio. Idem.

cessarium autem est, quod et verum est, et falsum tamen esse potest, si exteriora non repugnent; ut, Ambulat Dion. * Verisimile pronuntiatum est quod plures, ut verum sit, occasiones habet; ut, Vivemus cras. Sunt item alia pronuntiatorum differentia, isporumque ex se invicem in falsa et conversa incidentiæ, de quibus latius dicemus. Oratio est (ut Crinis ait) quæ consistat ex lemmate vel lemmatis, et assumptione, et conclusionem; ut, hujusmodi, Si dies est, lux est; dies autem est; lux est. Sumptio enim est, Si dies est, lux est; assumptio verò, Dies autem est, conclusio, Lux ergo est. Modus autem est, velut orationis figura; cuiusmodi est illud: Si primum est, est et secundum; atqui primum est: ergo et secundum. * Logotropos (quasi dicas sermoneimodus) autem est, quod ex utriusque componitur; ut, Si vivit Plato, spirat Plato. Atqui prius ita se habet: igitur et posterius. Invenctum est autem id genus in prolixioribus verborum structuris, ut non necesse esset assumptionem longam, conclusionemque dicere, sed tantummodo inferre: primum autem est, ergo et secundum. Orationum verò alie quidem exitum non admittunt, alie autem admittunt. Non recipiunt exitum, quibus oppositum conclusionis relatuatur sumptionum connexioni, cuiusmodi est hoc: Si dies est, lux est; dies autem est, ambulat ergo Dion. * Quæ verò exitum admittunt, partim quidem æquivoce generi dicuntur exitum habentes orationes, partim

263 Eaque inter se, tum in falsa convertuntur. Cuiusmodi sunt ea, quæ in futuris dicuntur: quod quidem exitum sententia Chrysippi dico, qui hæc in re tum à Diodoro, tum à magistro suo Clemete defendit. Horum enim uterque tam ea, quæ facta essent, quam quæ futura essent, commutari ex veris in falsa posse negabat. Chrysippus tantummodo ea quæ in præteritis vera dicebantur, immutabilia esse docebat. Cicero lib. De fato, 14, b. Idem.
 264 Εἰς ἀλόουτο] Γράφεται ἔξ ἀληθείς εἰς ψεύδ. H. Steph.
 265 Πρὸς ἀλήθειαν] Γὰρ πρὸς ἀλήθειαν τὸ ἵπταται. Idem.
 266 Modus vero est, quasi orationis figura.] Quas Aristoteles in prioribus Analyticis rationum figuras vocat, hæc Cicero modis appellare solet, ut in quest.

δέ ἐστιν, ὃ καὶ ἀληθὲς ἐστίν, καὶ ψεύδης οἶον τε εἶναι, τῶν ἐκτὸς μὴ ἐναντιουμένων· οἶον τὸ, Περιπατεῖ Δίον. * εὐλογον δὲ ἐστίν ἀξίωμα τὸ πλείονας ἀφορμὰς ἔχειν εἰς τὸ ἀληθὲς εἶναι οἶον, βιάσομεν αὐρον. καὶ ἄλλαι δὲ εἰσι διαφορὰ ἀξιώματων, ²⁶⁵ καὶ μεταπτώσεις αὐτῶν ²⁶⁶ ἐξ ἀλλήλων εἰς ψεύδη καὶ ἀντίστροφα, περὶ ὧν ἐν τῷ πλατεῖ λέγομεν. λόγος δὲ ἐστίν (ὡς εἰ περὶ τὸν Κρίνον Φασί) τὸ συνεισηκὸς ἐκ λήμματος ἢ λημμάτων, καὶ προσλήψεως, καὶ ἐπιφορᾶς οἶον ὁ τοιοῦτος, Εἰ ἡμέρα ἐστίν, Φῶς ἐστίν. ἡμέρα δὲ ἐστίν. Φῶς ἄρα ἐστίν. λήμμα μὲν γὰρ ἐστὶ τὸ, Εἰ ἡμέρα ἐστίν, Φῶς ἐστίν. ²⁶⁵ πρόσληψις τὸ, ἡμέρα δὲ ἐστίν ἐπιφορὰ δὲ τὸ, Φῶς ἄρα ἐστίν. ²⁶⁶ πρώτος δὲ ἐστίν, εἰνεὶ σχήμα λόγου οἶον ὁ τοιοῦτος, Εἰ τὸ α, τὸ β. ἀλλὰ μὴ τὸ πρῶτον· τὸ ἄρα δεύτερον. * ²⁶⁷ λογότροπος δὲ ἐστίν, τὸ ἐξ ἀμφοτέρων σύνθετον· οἶον, Εἰ ἔη Πλάτων, ἀναπνεῖ Πλάτων ἀλλὰ μὴ τὸ πρῶτον· τὸ ἄρα δεύτερον. παρειαρχῆ δὲ ὁ λογότροπος ὑπὲρ τοῦ ἐν ταῖς μακροτέραις συντάξεσι τῶν λόγων μικρῆ τὴν πρόσληψιν, μακρὰν οὖσαν, καὶ τὴν ἐπιφορὰν, λέγειν, ἀλλὰ συντέμεις ἐπενεγκῆν, τὸ δὲ α, τὸ ἄρα β. τῶν δὲ λόγων ²⁶⁸ οἱ μὲν εἰσιν ἀπέραντοι, οἱ δὲ περαντικοὶ. ἀπέραντοι μὲν, ἂν τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐπιφορᾶς ²⁶⁹ μάχεται τῇ διὰ τῶν λημμάτων συμπλοκῆ οἶον οἱ τοιοῦτοι, Εἰ ἡμέρα ἐστίν, Φῶς ἐστίν. ἡμέρα δὲ ἐστίν περιπατεῖ ἄρα Δίον. * τῶν δὲ περαντικῶν λόγων οἱ μὲν ὁμωνύμως τῷ γίνεσθαι ²⁷⁰ λέγονται περαντικοὶ, οἱ δὲ συλλογιστικοὶ.

Academicis, de primo concludendi modo verba faciens, ita scribit: Probatis certe genus. Et rectissime conclusum dicitur: itaque in locode cum primum concludens modum tractat. Aldob.
 267 Λογότροπος δὲ ἐστίν] Apud Suidam corrupte non semel λογότροπος. & alibi λέγος τρίτες. Iuin cortige. If. Calaub.
 268 Quaedam exitu carent, quaedam exitum habent.] Exitu carere dicit eas rationes, quæ conclusionem continent, non quia omnino careant, ut perspicuum est exemplo ab Laërtio allato, sed quia summptionem complectuntur terminantem habeant. Aldob.
 269 Οἱ] Γὰρ οὐ μόνον γίνεσθαι. H. Steph.
 270 Οἰωνοὶ ἀλλοτρίως, hoc est, recte concludentes.] Ita recte dicitur Cicero tempore vertere ἐν συλλογιστικῶν.

συλλογιστικοὶ μὲν οὖν εἰσὶν οἱ ἤτοι ἀναπόδεικτοι ὄντες, ἢ ἀναγόμενοι ἐπὶ τοὺς ἀναπόδεικτους, κατὰ τὴν τῶν θεμάτων, ἢ τινὰ ὄντων οἱ τοιοῦτοι. Εἰ περιπατεῖ Δίων, κινεῖται ἀρα Δίων. 272 περαντικὸς δὲ εἶναι εἰδικῶς, οἱ συνάγοντες μὴ συλλογιστικῶς εἶναι, οἱ τοιοῦτοι. Ψεῦδός ἐστι τὸ, ἡμέρα ἐστὶ, καὶ νύξ ἐστὶν ἡμέρα δὲ ἐστίν. οὐκ ἀρα νύξ ἐστίν. 273 ἀσυλλόγιστος δ' εἶναι, οἱ παρακείμενοι μὲν πιθανῶς τοῖς συλλογιστικοῖς, οὐ συνάγοντες δέ. ὅσον Εἰ ἵππος ἐστὶ Δίων, ζῶν ἐστὶ Δίων· ἀλλὰ μὴ ἵππος οὐκ ἐστὶ Δίων. οὐκ ἀρα 79 ζῶν ἐστὶ Δίων. * ἐπὶ τῶν λόγων οἱ μὲν ἀληθεῖς εἰσιν, οἱ δὲ ψευδεῖς. ἀληθεῖς μὲν οὖν εἰσι λόγοι, οἱ δὲ ἀληθῶν συνάγοντες εἶναι. Εἰ ἢ ἀρετὴ ἀφελεί, ἢ κακία βλάβη. ψευδεῖς δὲ εἰσιν οἱ τῶν λημμάτων ἔχοντες τι ψεῦδος, ἢ ἀπέραντοι ὄντες. ὅσον, Εἰ ἡμέρα ἐστὶ, Φῶς ἐστίν. ἡμέρα δὲ ἐστὶ ζῆ ἀρα Δίων. καὶ δυνατὸν εἶναι λόγους καὶ ἀδύνατους, καὶ ἀναγκαίους, καὶ οὐκ ἀναγκαίους. εἰσὶ δὲ καὶ ἀναπόδεικτοι τινες, τῶν μὴ χρήσιν ἀποδείξεως. 274 ἄλλοι μὲν παρ' ἄλλοις, παρὰ δὲ τῶν Χρυσιππῶν πέντε, δι' ὧν πᾶς λόγος πλέκεται. οἱ τινες λαμβάνονται ἐπὶ τῶν περαντικῶν, καὶ ἐπὶ τῶν 275 συλλογιστικῶν, καὶ ἐπὶ τῶν τροπικῶν. * 276 πρῶτος δὲ ἐστὶν ἀναπόδεικτος, ἐν ᾧ

κινεῖται, quod velie conclusum est, quemadmodum ex illius verbis proxime citatis apparet, atque ex aliis locis manifestum est. *Alid.*
 271 *Qua autem ista conclusi non possunt.* Sic enim complectuntur omnes syllogismos, tam perfectos, quam imperfectos: perfectos quidem eos, qui amplius ratione concludi non possunt, quos Graeci ἀναπόδεικτους appellant: imperfectos autem eos, qui aliquid extrinsecus indigent, ut eorum conclusio necessario consequens assumptionibus esse appareat, casuimodi sunt omnes hi, qui ad secundam, ac tertiam pertinent figuram. Quod quidem & Aristoteles quoque ipse docuit libro I. priorum Analyt. in principio, cum de perfecto atque imperfecto syllogismo differret, ita scribens: τίσις μὲν οὖν κατὰ συλλογισμῶν, τὸν μὲν οὖν ἄλλοι προτιθέμενοι παρὰ τὰ ἐπισημῆματα πρὸς τὸ φαῖναι τὸ ἀναγκαῖον ἀτελεῖν, τὸν προτιθέμενον ἢ ἕως ἢ πλείονον. Idem.
 272 *Exitum autem habentes speciatim.* Videtur syllogismos esse significare, quorum vitiosa est materia, non forma. *Idem.*
 273 *Præter rationem autem.* Has Graeci vocant ἀσυλλογιστους, propterea quod via & ratione in con-

cludendo non utantur ea, qua oportet: quamvis speciem recte conclusuram rationum præ se ferant. Sed fit exemplum à Laërtio aliarum consideretur; videtur hic significare eas rationes, quas Graeci μετὰ λημμάτων appellant, de quibus est apud Alexandrum Aphrod. in prior. analyt. c. 8. a. *Idem.*
 274 *Ἀπὸ ἄλλοις ὁμοίως ἀρα, sed apud Chrysippum quædam.* In quo à Peripateticis, & ab Aristotele differunt, qui non nisi quatuor modos perfectorum syllogismorum esse vult, eosque in prima figura, quantum si ex indefinita minore propositione consistant, enumerare duos modos voluit; sex omnino modi perfectorum syllogismorum esse posuit, quos enumerare, cum antequam manifesti sint, necesse non est. *Idem.*
 275 *Συλλογιστικῶν.* Ita scribendum. Omnes perperam, συλλογισμῶν.
 276 *Prima igitur ratio, qua argumenti conclusio per se concludi non potest.* Perfectos syllogismos eos appellat Aristoteles, quos Stoici ἀναπόδεικτους, auctore Laërtio, vocant; ex eorum numero hæc ipsa est ratio, quam hoc loco primum Stoicorum ponit, quæ & eadem prima est ab Aristotele in primo prio-

qua omnis oratio textitur ex conjuncto et antecedente, à quo inchoat conjunctum quippiam, et definitur concludit; ut, Si primum, secundum; atqui primum; ergo secundum. Secunda est indemonstrata, quæ per conjunctum et oppositum definitur, oppositum habet antecedentis conclusionem; ut, Si dies est, lux est; atqui nox est, non ergo dies est. Fit enim assumptio ex opposito desinenti, conclusioque ex opposito antecedenti. Tertia indemonstrata est, quæ per negantem complexionem et unum aliquid eorum quæ in complexione sunt, infert oppositum reliqui; ut illud; Non est mortuus Plato, et vivit Plato; atqui mortuus est Plato; non ergo vivit Plato. * Quarta est indemonstrata, quæ per disjunctum, et unum eorum quæ sunt in disjuncto, oppositum reliqui habet conclusionem; ut illud, Aut est primum, aut secundum; atqui primum est; non est ergo secundum. Quinta est indemonstrata, in qua omnis

rum Analyt. posita, quam quidem primam esse Stoicorum Cicero quoque confirmat. libro II. quaest. Acad. c. 24. a. his verbis. *quo modo igitur hoc conclusum esse iudicatis; si dicitis nunc lucere. & verum dicitis, lucet: dicitis autem lucere. & verum dicitis: lucet igitur. probatis certe genus. & rectissime conclusum dicitis. Itaque in docendo eum primum modum tradidit.* Est autem primus iste modus, syllogismus ἰσοτιμῆς conexus simplex, quemadmodum docet Boëthius libro I. De syllog. hypoth. cap. 8. *Alid.*
 277 *Secunda est, qua ex connexo, & eo quod inferius apponitur inferius oppositum concludit.* Syllogismus hic est hypotheticus conexus simplex, à destructione, ut recentiores loquuntur consequentis, ad destructionem consequentis per negationem. Quem tamen, si attentius consideres, non video cur in perfectorum numero ponatur. Ut enim in perfectorum numero collocari possit, oportebat eum sic componere. Si dies est, lux est, atqui lux non est, ergo dies non est. Nunc autem non secunda pars connecti assumpta est in negatione, sed oppositum affirmatio, quæ vim lux habet non ex ipsi assumptionibus in syllogismo positus, ut vides; sed quia hæc duæ assumptiones, lux non est, & nox est, idem valere videntur. Quod autem antecedens superius, & consequens inferius appello, in eo Cicero sequor in quaest. Acad. loco citato his verbis: *Quid enim faceret huius conclusio? si lucet, lucet; lucet autem, lucet igitur. crederet scilicet. ipsa enim ratio conexi,*

πᾶς λόγος συνάσσεται ἐκ συνημμένου καὶ τοῦ ἡγουμένου, ἀφ' οὗ ἀρχεται ἢ συνημμένου, καὶ τὸ λήγον ἐπιφέρειν εἶναι. Εἰ τὸ α', τὸ β'. ἀλλὰ μὴν τὸ α' τὸ ἀρα β'. 277 δεύτερος δ' ἐστὶν ἀναπόδεικτος, ὁ διὰ συνημμένου καὶ τοῦ ἀντικείμενου τοῦ λήγοντος, τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἡγουμένου ἔχων συμπέρασμα εἶναι. Εἰ ἡμέρα ἐστὶ, Φῶς ἐστίν. ἀλλὰ μὴν νύξ ἐστίν. οὐκ ἀρα ἡμέρα ἐστίν. ἢ γὰρ πρόσληψις γίνεται ἐκ τοῦ ἀντικείμενου τῶ λήγοντι, καὶ ἢ ἐπιφορά ἐκ τοῦ ἀντικείμενου τῶ ἡγουμένῳ. 278 τρίτος δ' ἐστὶν ἀναπόδεικτος, ὁ δι' ἀποφατικῆς συμπλοκῆς καὶ ἐνός τῶν ἐν τῇ συμπλοκῇ ἐπιφέρειν τὸ ἀντικείμενον τοῦ λοιποῦ εἶναι. Οὐχὶ τέθηκε Πλάτων, καὶ ζῆ Πλάτων. ἀλλὰ μὴν τέθηκε Πλάτων. οὐκ ἀρα ζῆ Πλάτων. 279 τέταρτος δὲ ἐστὶν ἀναπόδεικτος, 81 ὁ διὰ διέζυγμένου καὶ ἐνός τῶν ἐν τῷ διέζυγμένῳ τὸ ἀντικείμενον τοῦ λοιποῦ ἔχων συμπέρασμα εἶναι. Ἦτοι τὸ πρῶτον, ἢ τὸ δεύτερον. ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον οὐκ ἀρα τὸ δεύτερον. 280 πέμπτος δὲ ἐστὶν ἀναπόδεικτος, ἐν ᾧ πᾶς λόγος

est concesseris superius, cogit inferius concedere. Idem.
 278 *Tertia est, qua ex negativa complexionis.* Hic iam non hypotheticus est, sed categoricus ex duabus assumptionibus categoricis compositus: potest tamen hypotheticus fieri hoc modo. Si non est mortuus Plato, vivit Plato; atqui mortuus est Plato; non igitur vivit Plato. Est autem similis syllogismus his qui ex disjuncto constant; propterea quod inter hæc duo, non mortuus est, & vivit, nihil est medium, ut si alterum concedas, necessario alterum quoque tibi tollendum sit, itaque non dubito, quin in numero perfectorum recte sit collocatus. *Idem.*
 279 *Quarta est qua ex disjuncto, &c.* Syllogismus ex disjuncto constat, atque ad primum disjunctum modum pertinet, quemadmodum docet Boëthius libro II. de syllog. hypoth. cap. ultimum. Qui tamen argumentandi modus cum demum firmus est, si disjuncta eismodi sunt, ut inter ea nihil sit medium; nam si aliquod medium interjunctum sit, non est firma argumentatio. Quam etiam ob rem non video, quomodo in numero perfectorum collocari possit, nisi ad syllogismos, qui ex connexo constant, in quibus tantummodo sunt perfectæ rationes, revoceetur: sicut docet Boëthius loco supra citato. *Idem.*
 280 *Quinta est, in qua tota ratio consistit ex disjunctis.* Quæ quidem parum ant nihil differt à prima; nisi quod in prima, assumptio affirmatione, in hac assumptio, negatione constat. *Idem.*
 Eff 3

συντάσσεται ἐκ διεzeugμένου καὶ ἐνὸς τῶν ἐν τῷ διεzeugμένῳ ἀντικειμένου, καὶ ἐπιφέρει τὸ λοιπὸν οἶον, ἢ τοι ἡμέρα ἐστίν, ἢ νύξ ἐστίν, οὐχὶ δὲ νύξ ἐστίν· ἡμέρα ἀρα ἐστίν. ²⁸¹ ἐπ' ἀληθείας δὲ ἀληθὲς ἔπεται τοὺς Στωϊκοὺς· ὡς τῷ ἡμέρα ἐστίν, τὸ Φῶς ἐστίν· καὶ ψεῦδει ψεῦδος· ὡς τῷ νύξ ἐστίν ψεῦδος, τὸ σκοτός ἐστίν. καὶ ψεῦδει ἀληθὲς· ὡς τῷ ἴπασθαι τὴν γῆν, τὸ εἶναι τὴν γῆν. ἀληθεῖ μὲν τι ψεῦδος οὐκ ἀκαλοῦσθαι τῷ γὰρ εἶναι τὴν γῆν τὸ πέτεσθαι τὴν γῆν οὐκ ἀκαλου-
 82 θεῖ. * καὶ ἀπορίαι δὲ τινες εἰσι λόγοι ἐγκεκαλυμμένοι καὶ διαλεληθέντες, καὶ σωρεῖται, καὶ κεραιδίαι, καὶ οὐτίαι. ²⁸² ἐστὶ δὲ ἐγκεκαλυμμένος, οἷον οὐ τοῦτος, οὐχὶ τὰ μὲν δύο ὀλίγα ἐστίν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ τρία, οὐχὶ δὲ καὶ ταῦτα μὲν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ τέσσαρα, καὶ οὕτω μέχρι τῶν δέκα· τὰ δὲ δύο ὀλίγα ἐστίν, καὶ τὰ δέκα ἀρα. οὕτως δὲ ἐστὶ λόγος συντακτικὸς, καὶ ἐξ ἀορίστου καὶ ἀορισμένου συνεστῶς, πρόσληψιν δὲ καὶ ἐπιφοράν ἔχων· οἷον, Εἰ τίς ἐστίν ἐνταῦθα, 83 οὐκ ἐστίν ἐκεῖνος ἐν ῥόδῳ. * καὶ τοιοῦτοι μὲν ἐν τοῖς λογικαῖς οἱ ²⁸³ Στωϊκοὶ, ἵνα μάλιστα κρατύνοσι διαλεκτικῶν αἰεὶ εἶναι τὸν σόφον. πάντα γὰρ τὰ πράγματα διὰ τῆς ἐν λόγοις θεωρίας ὁρᾶσθαι, ἔσα τε τοῦ φυσικοῦ ἢ τόπου τυγχάνει, καὶ αὐτὸ πάλιν ὅσα τοῦ ἡθικοῦ. ²⁸⁴ εἰς μὲν γὰρ τὸ λογικόν

²⁸¹ Verum autem vero consequens est apud Stoicos. Nec vero apud Stoicos tantum, sed apud Peripateticos quoque: quod multis locis Aristotelis interpretes testantur. Idem.

²⁸² Ἐστὶ δὲ ἐγκεκαλυμμένος, οἷον οὐ τοῦτος. Οὐχὶ τὰ μὲν δύο ὀλίγα, &c. Quis dubitat hoc exemplum esse fortis, non ἐγκεκαλυμμένον? Itaque affertur praestantissimo viro, Jacobo Cuiacio, jurisconsultorum longè principi, qui pronunciat Laërtium mutuum esse exemplum ἐγκεκαλυμμένου & διαλεληθέντος. Vide omnino quae de hoc genere toto, doctissime ab illo disputantur Tractatu V. ad Africanum. Nos quoque de his omnibus Stoicorum nugis plura, Deo favente, alibi distulimus. *Idem.*

²⁸³ Στωϊκοὶ. Post Στωϊκοὺς legitur in quibusdam, τὰ μάλιστα κρατύνοσι διαλεκτικῶν μόνον οἷον τὸν σόφον. H. Steph.

²⁸⁴ Ἐστὶν. Ita legendum. Omnes perperam, τὸ πρῶτον.

²⁸⁴ Eius μὲν γὰρ τὸ λογικὸν τι δὲ λόγιον? Quo haec spectent, satis intelligere mihi videor: Sed verba

oratio contrahitur ex disjuncto et uno opposito eorum, quae in disjuncto sunt, inferque reliquum; ut, Aut dies est, aut nox est: non est autem nox, dies ergo est. Nam post verum verum sequitur fecundum Stoicos; ut, dies est, lux est: post falsum falsum; ut, nox est, si falsò dicatur, tenebrae sunt: et post falsum verum; ut, Volare terram, esse terram. Vero tamen falsum non inferitur. Nam dum dicimus esse terram, non sequitur, volare terram. * Sunt item captiosae quaedam orationes, obscurae ac laetentes, et fortitae, et ceratides, et utides. Est autem obscurae et involuta oratio hujusmodi: Nomen pauca duo sunt, nomen etiam tria, nonne ista quidem, nonne autem et quatuor, atque ita usque decem: duo autem pauca sunt, et decem igitur. Utis autem est oratio conjunctiva, ex infinito et finito constans, assumptionem verò et conclusionem habens; ut, Si quis est hic, non est ille Rhodi. * Ac hujusmodi sunt in lo-

quomodo restituenda, vel supplenda sunt, non item. Dixit ante Diogenes, & hic repetit, quantum tribuerent Dialecticis Stoici, ut quam ad omnes scientias & disciplinas pertinere, & sine qua nihil rectum & perfectum censerent. Platoni, dialecticè, in alia longè notione, ἐργηδὶ καὶ τέλος τῶν ἐπιτημῶν: supremis apex. *U* suppositum scientiarum: imo, sola verè scientia; cum cetera quae eo nomine vulgò censentur, omnia προπαιδείας tantum (ita ille loquitur) rationem habeant. Verè ille, nec aliter debuit, aut potuit, si τῶν διαλεκτικῶν, scientiam de re quaque, physica, moralì, civili, cum ratione & iudicio differendi, quod facti ille, definitum. Quis enim potest, qui non omnia, quorum capax est humanus intellectus, καὶ τὸ εὐραχὲν, καὶ τὸ συμπεπλημένον, ut ipsius utatur verbis, benè perspecta habere? Qui etiam alibi, animam humanam, densissimis ignorantiae tenebris obtentam, lumine Dialecticæ, ad claram lucem emergere pronunciat. Stoici, non ita magnificè de Dialecticâ sua: qui tamen alioquin in illa nimis occupati; ad arguitas usque

dicere oporteat de nominum rectitudine, at quomodo eam leges constituerint super operibus; id dicere non posse. Porro cum duae sint consecutivae quae virtuti subincedunt, altera quidem, quid quodque sit in rerum natura, inspicit; altera verò, quid vocetur. Atque in hunc modum de rationali philosophiæ parte differunt.
 84 * Moralem philosophiæ partem in subiectos dividant locos, videlicet de appetitione, de bonis et malis, de affectibus, de virtute, de fine, deque prima æstimatione, et de actibus, ac de officiis, de adhortationibus et dehortationibus. In hunc autem modum subdividit quondam Chrysippus, Archedemus, Zeno Tarfensis, magis operosas, & subtiles, quàm necessarias, aut utiles: ut jam olim, non unus iudicavit. Ceterum quod ex illorum doctrina affert hic Laërtius, hoc, opinor, est: adeo necessariam esse Dialecticam, ut ne leges quidem de rebus ullis condi, seu sanciri rectè possint, sine verborum cognitione, καὶ τῶν δυνάμεων ἐλέγξει, quod quidem adeo verum est, ut in ipsa *hæret* corpore, non de verborum tantum significatione iustus ceter, ifque magno utilitatis & accuratioris tractatus; sed & τῶν ἐπιτημῶν ἰδιότητες (ipsissimis verbis, quasi Laërtius tanto ante prævidisset, aut alluisset) insignes loci: quales qui in Novellis Iustiniani. *Διατ. γ'* ejus initium; *Ἔ* τῶν λαμπροτάτων, &c. & *Διατ. δ'* ejus initium; *Εἰ μὴ ἔστιν ἐπαύριμος*, &c. Sed & Cicerois de usu Dialecticæ in jure civili, extat in Bruto perinfigue testimonium, his verbis: *Sic enim. Brute, existimo: juris civis magnum usum. U* apud scævolum; *U* apud multos fuisse; *artem. in hoc uno: quod nunquam effugisset ipsius juris scientia, nisi eam præterea didicisset artem: qua doceret rem universam distribuere in partes; latenter. explicare definiendo; obscuram, explantare interpretando: ambiguum, primum videre; deinde, distinguere. Postremo. habere regulam, qua vera & falsa iudicaretur. U* qua quisque proprius esset; *quæque non essent, consequentia. Hic enim attulit hæc artem, omnium artem maximam. — Dialecticam. Sc.* Aldobrandini versio sensum planè alienum affinit: à qua ne lector impetitus, aut minus intelligens, in errorem induceretur, ideo nobis hæc pluribus enarrata. *Mer. Calaub.*

²⁸⁵ Πᾶσι τὸ ὀργανόν. Mutuus hic locus est. Ambrosius vertit. *Omnes enim res per eam qua in verbis est, speculationem cerni; quæque ad naturam, U* qua rursus ad mores logica egere administratione. *Quid dicere oportet, de rectitudine nominum; quo pacto statuerunt leges in operibus, non facile dixerim. Aldobrandinus autem ita: Omnes enim res, tum qua ad naturalem, tum qua ad moralem pertinent rationem, ex rationum contemplatione scilicet. Nam U*

τί δὲ λέγειν ²⁸⁵ περὶ τε ὀνομάτων ²⁸⁶ ὀρθότητος, ὅπως διατάξαι οἱ νόμοι ἐπὶ τοῖς ἔργοις, οὐκ ἂν ἐχρῆν εἰπεῖν. ²⁸⁷ δυνὸν δὲ εὐσταν συνθηθεῖαν τῶν ἰσοπεπιπύσασιν ἐν τῇ ἀρετῇ, ἢ μὲν, τὶ ἐκαστὸν ἐστὶ τῶν ἔντων σκοπεῖ· ἢ δὲ, τὶ καλεῖται. καὶ αὐτὰ καὶ αὐτοῖς ἔχει τὸ λογικόν.
 * ²⁸⁸ Τὸ δὲ ἡθικὸν μέρος τῆς φιλοσοφίας διαί- 84 ροῦσιν εἰς τε τὸν περὶ ²⁸⁹ ἀρετῆς, καὶ εἰς τὸν περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν τόπον, καὶ εἰς τὸν περὶ παθῶν, καὶ περὶ ἀρετῆς, καὶ περὶ τέλους, ²⁹⁰ περὶ τε τῆς πρώτης ἀξίας, καὶ τῶν πράξεων, καὶ περὶ τῶν καθηκόντων, προτροπῶν τε καὶ ἀποτροπῶν. καὶ οὕτω δ' ὑποδιαιροῦσιν οἱ περὶ ²⁹¹ Χρυσίππου, ²⁹² καὶ Ἀρχεδημίου, καὶ Ζήνωνα τὸν Ταρσεῖα, καὶ *quid dicere oporteat, U* de rebus nominum ratione loqui, *perit* ad differendi rationem: *quid vero de rebus ipsi leges constituerint, non habere eam quid dicere possit.*
²⁸⁶ Ὀρθότητος. Post ὀρθότητος scriptum est in nonnullis, καὶ τῶν λαπῶν ὅπως τε διατάξαι &c. Προχίον autem reponendum videtur ἰσοπέπυ, H. Steph.
²⁸⁷ Δυνὸν δὲ εὐσταν συνθηθεῖαν τῶν ἰσοπεπιπύσασιν ἐν τῇ ἀρετῇ. Ne quis vocem ἀρετῆς suspectam hic habeat, aut alio trahat præter auctoris mentem; meminere, jam prius Diogenem nostrum ex sententia Stoicorum tradidisse, τὸν διαλεκτικῶν ἀνάγκαιαν εἶναι, καὶ ἀρετῶν ἐν αὐτῷ περιχρῶσασιν ἀρετῆς. Sed & Latinorum *ars*, non aliunde quàm ex Græco ἀρετῆς fluxisse, credible est: quæ & Julii Cæsaris Scaligeri, Herois, nisi talem filium genuisset, incomparabilis, sententia. *Mer. Calaub.*
²⁸⁸ Moralem vero philosophiæ partem. De differendi ratione, quid Stoici sentiant, hæcenus, nunc eorumdem decreta in his, quæ ad moralem philosophiam pertinent, persequitur. *Aldob.*
²⁸⁹ Qui est de appetitu. Sic Cicero vertit τὸ ἰσχυρὸν, ut in primo De officiis, *Duplex est enim vis animorum, atque natura, una pars in appetitu consistit, quæ est ἔργον Græcè.* Aliquando etiam appetitum, ut in secundo De officiis, *Alterum coherere motui animi verbato, quæ Græci πάθος nominant; appetitiones, quas illi ἰσχυρῶν, obedienter officia rationi.* Similiter in tertio de Finibus, *Sic appetitio animi, quæ ἰσχυρῶν Græcè vocatur.* *Idem.*
²⁹⁰ De prima æstimatione. Sic Cicero vertit τὸ ὀλίγον libro III. de Finibus cum eandem, de qua hic agit Laërtius omnino rem tractaret: *æstimabile, inquit, esse dicitur id, quod aut ipsius secundum naturam sit, aut tale quid efficiat: ut selectione dignum propterea sit, quod aliquod pondus habeat dignum æstimatione, quam ille ὀλίγον vocat.* *Idem.*
²⁹¹ Chrysippus. De quo in ejus vita. *Idem.*
²⁹² Archedemus. *U* Zeno Tarfensis, usque ad *nam Cuiacius quidem Zeno.* De his omnibus supra di-

Ἀπολλόδορον, καὶ Διογένη, καὶ Ἀντίπατρον, καὶ Ποσειδώνιον. ὁ μὲν γὰρ Κιτιεὺς Ζήνων, καὶ ὁ Κλεάνθης, ὡς ἀν' ἀρχαιοτέρους, ²⁹³ ἀφελότερον περὶ τῶν πραγμάτων διέλαβον. ²⁹⁴ οὗτοι δὲ διέλογον καὶ τὸν λογικὸν καὶ τὸν φυσικόν. ²⁹⁵ τὴν δὲ πρώτῃ ὁρμῇ Φασὶ τὸ ζῶον ἰσχυρὸν ἐπὶ τὸ τηρεῖν ἑαυτόν. ²⁹⁶ οἰκειούσης αὐτῶ τῆς φύσεως ἀπ' ἀρχῆς· καθὰ Φησὶν ὁ Χρύσιππος ἐν τῷ πρώτῳ Περι τελευτῶν, πρώτων οἰκίων λέγων εἶναι παντὶ ζῴῳ τὴν αὐτοῦ σύστασιν, καὶ τὴν ταύτης συνείδησιν. ²⁹⁷ οὔτε γὰρ ἀλλοτριῶσαι εἰκὸς ἢν αὐτοῦ τὸ ζῶον, οὔτε παῖσαι ἀν' αὐτό, μήτε ἀλλοτριῶσαι μήτε αὐτὸ οἰκίῶσαι. ²⁹⁸ ἀπολείπεται τῶνιν λέγειν, συσπρημένην αὐτὸ οἰκίῳ πρὸς ἑαυτόν. οὔτω γὰρ τὰ τε βλάπτοντα διαβήται, καὶ τὰ οἰκία προσέται. ²⁹⁹ ὁ δὲ λέγουσι τινές, πρὸς ἡδονὴν γίνεσθαι τὴν πρώτῃ ὁρμῇ τοῖς ζῴοις, ψεύδος ἀ-

Apollodorus, Diogenes, Antipater et Posidonius. Nam Citieus Zeno, et Cleantes, ut antiquiores, simplicius de his rebus tractaverunt. At hi rationalem, naturalemque philosophiam partem diviserrunt. * Primam autem hanc animantis appetitionem fuisse dicunt, seipsum tuendi atque servandi, naturā sibi ipsam ab initio conciliante, ut Chryssippus ait in primo De finibus, primum proprium cuique animanti dicens sui ipsius fuisse commendationem, huiusque conscientiam. Neque enim verisimile erat, animal ipsam vel ab se alienasse, vel fecisse ipsam, ut nec alienaret ab se nec sibi conciliaret. Restat igitur ut dicamus, hanc ipsam sibi maxima concordia et charitate devinxisse. Ita enim et noxia propellit, et quae sibi sunt propria, suscipit. Quod autem dicant quidam, primam appetitionem animantis ad voluptatem fieri, falsum esse evin-

ctum est à me in hoc eodem libro, ut eadem repetere necesse non sit. Idem. ²⁹³ Ἀφελότερον. H. Steph. ²⁹⁴ Ἐπιτελέω. Non Zeno Citieus & Cleantes, sed qui ante illos proxime nominati sunt. Aldob. ²⁹⁵ Primam autem appetitionem animal hanc habere aiunt, ut seipsum tuentem. Quod etiam pluribus locis è sententia quoque Stoicorum Cicero confirmat, ut libro III. de Fin. sub Catonis persona Stoicorum sententias explicantis. Placet his, inquit, quoniam ratio mihi probatur. simul atque natum sit animal (hinc enim est ostendendum) ipsum sibi conciliari. Et commendari ad se conservandum. Item eodem libro, paulo infra locum nunc citatum. Ex quo, inquit, intelligitur, quoniam seipsum omnes natura diligunt, iam insipientem quam sapientem sumpturum que secundam naturam sunt, reiecturamque contraria. Similiter quoque libro IV. de Fin. ipse Cicero Catonis disputationi respondens, Sed primum, inquit, positum sit volūptatis commendatio esse nobis, primumque ex natura hanc habere appetitionem, ut conservemus nosmetipsos: qui quidem locus, ut vides, si è Latino in Græcum transferatur sermonem, non aliis verbis explicaretur, quam quibus hic Laërtius usus est, inquit: τὸ δὲ πρῶτον ὁρμῶ φασι τὸ ζῶον ἰσχυρὸν ἐπὶ τὸ τηρεῖν ἑαυτόν. quæ quidem Laërtii verba Cicerois verbis proxime in medium allatis à me, conversa, vides quam apte cadant. Præterea eodem quarto de Fin. cum eandem sententiam repetens, commendandam esse doceret, Quid enim, inquit, dicitur omne animal simul atque sit ortum, applicatum esse ad se diligendum, esseque in se conservando occupatum? Sic etiam in quinto de Fin. Piso peripatet-

ticorum sententiam explicans, hoc eodem utens fundamentum, Omne, inquit, animal se ipsum diligit. Et simulac ortum est, id agit, ut se conservet, quid hic ei primum ad omnem vitam tuendam appetitum à natura datur, se ut conservet. Eandem sententiam posuit in primo libro de Officiis his verbis: Primum generi animantium omni est à natura tributum, ut se vitam, corpusque tueatur, declinetque ea, quæ necessaria valentur, contemnat, quæ sint ad vivendum necessaria, contemnat, et parat. Idem. ²⁹⁶ Ipsum sibi ab initio conciliante naturā. Græc. οἰκειούσης αὐτῶ τῆς φύσεως ἀπ' ἀρχῆς, οἰκίῳ τῆς φύσεως ἀπ' ἀρχῆς. Hanc autem sententiam expressit Cicero libro III. de Fin. loco supra à nobis proxime primo citato: cuius non verbum in hac sententia vertenda sumus usi. Idem. ²⁹⁷ Nec enim verisimile erat animal ipsum sibi ipsi alienari, neque procreatum iri, si neque à se ipsa alienaretur, neque sibi ipsi non committeretur. Natura, inquit, cum animal progeneret, vel ipsum sibi ipsi commendavit, vel ipsum à seipso alienavit. Non est autem verisimile aliquid procreavisse naturam, quod à seipso alienaret: restat ergo, ut naturam dicamus animal ipsum sibi commendavisse. Argumentatus est, ut vides, Laërtius à disjunctis, quæ etiam, & quidem omnino eadem ratione usus est Cicero libro III. de Fin. his verbis. Neque vero hac inter se congerere possent, ut natura & procreari vellet, & aliud procrearet non conaret. Idem. ²⁹⁸ Ἀπολείπεται. H. Steph. ²⁹⁹ Quod autem quidam primum voluptatis appetitionem animantis tributam esse dicunt, hoc falsum affirmant. Non solum Epicureos omnes intelligit, sed

85

cont.

86 eunt. * Accessionem enim arbitrantur, si tamen voluptas sit dicenda, cum ipsam per se natura inquirerit, et, quæ sui constitutioni sunt accommodata, perceperit; quemadmodum exhalarecunt omnia animalia, virescuntque arbores. Nihil quicquam, ajunt, dilexerit natura in arboribus et animalibus, quando de illis absque motu voluntatis ac sensu disponit, et in nobis quædam ea ratione ut in stirpibus fiunt. Cum verd ex superfluo appetitio animantibus accesserit, qua utentes peragant quæ sua sunt, eis quidem quod secundum naturam est per appetitionem illam disponi. Cæterum cum rationalibus perfectiore principatu data sit ratio, ut ex illius præscripto et convenienter naturæ vivant, id natura sibi infitum esse: ea quippe artifices accedit moderatrixque appetitionis. * Quocirca primus Zeno in libro De natura hominis, finem ait consentaneè secundam naturam vivere: id autem est

ποφαινούσιν. ³⁰⁰ ἐπιγένημα γὰρ Φασὶν, εἰ δὲ 86
 ρα ἴστιν ἡδονὴ εἶναι, ³⁰¹ ὅταν αὐτὴ καθ' αὐτὴ
 ἡ φύσις ἐπιζητήσασα, τὰ ἐναρμόζοντα τῇ συ-
 στασίαι ἀπολάβῃ. ³⁰² ἐν τῷ πρώτῳ ἀΦιλαρύνεται
 τὰ ζῶα, καὶ βάλλει τὰ φυτὰ. ³⁰³ οὐδὲν τε (Φα-
 σὶ) διήλλαξεν ἡ φύσις ἐπὶ τῶν φυτῶν καὶ ἐπὶ
 τῶν ζῴων, ἐνὶ χωρὶς ὁρμῆς καὶ αἰσθήσεως κά-
 κεινα οἰκονομεῖ, ³⁰⁴ καὶ ἐφ' ἡμῶν τινα Φυτοσι-
 δῶς γίνεται. ἐκ περιττοῦ δὲ τῆς ὁρμῆς τοῖς ζῴοις
 ἐπιγενομένης, ἢ συγχρωόμενα περὶεταί πρὸς τὰ
 οἰκία, τοῦτοις μὲν τὰ κατὰ φύσιν τὰ κατὰ τὴν
 ὁρμῆν δικαιοῦσθαι. τοῦ δὲ λόγου τοῖς λογικοῖς κα-
 τὰ τελειότεραν προστασίαν δεδομένου, τὸ κατὰ
 λόγον ζῆν ὁρθῶς γίνεσθαι τοῖς κατὰ φύσιν. τε-
 χνήτης γὰρ οὗτος ἐπιγίνεται τῆς ὁρμῆς. ³⁰⁵ διόπερ 87
 πρῶτος ὁ Ζήνων ἐν τῷ Περι ἀνθρώπου φύσεως, ³⁰⁶ διόπερ
³⁰⁷ τέλος εἶπε τὸ ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν,

quodam etiam Stoicos, qui à naturalibus principis voluptatem non repellabant. Pletrique enim Stoici in ea sententia fuerunt, ut voluptatem in his rebus non ponerent, quæ primæ appetuntur. Quod declarat Cicero libro III. de Finibus ita scribens. In principis autem naturalibus diligendi sui, plerique Stoicorum putant voluptatem esse ponendam, quibus ego vehementer assentior. Aldob. ³⁰⁰ Tamen eam postea irrisi aiunt. Quod Græci ἐπιγένημα, & ἐπιγενομέναιον, id ego postea ortum, nonnuncquam postquam, & consequens verum: in quo Ciceroem sequor auctorem, qui libro III. de Finibus hic vertendum esse docuit his verbis; sed in cæteris artibus, cum dicitur artificiosè, postquam quodam modo & consequens putandum est, quod illi ἐπιγενομέναιον appellat. Sic etiam eodem libro, paulo supra verba proxime allata. Cum igitur, inquit, in eo sit id bonum, quæ referenda sunt omnia honeste facta, ipsamque honestum, quod in bonis dicitur, quantum post oritur, tamen id solum vi sua, & dignitate expectandum est, similiter quoque paulo infra. Propriæ quod non inest, inquit, in primis naturæ conciliantibus honesta actio, consequens enim est. Et post oritur, ut dixi. Hoc idem de voluptate sentit etiam Aristoteles libro X. Ethic. cap. 3. in quo voluptatem, neque motum, neque actionem, neque ortum, neque repetitionem esse docuit, sed aliquid esse ostendit, quod actionem sequeretur, & post eam oritur. Idem. ³⁰¹ Postquam ipsam exquirens natura commendationi convenienter accesserit. Tunc enim, postquam videlicet ipsum animal aleptum fuerit convenienter ei commendatum, quæ ipsam sibi ipsi ab ini-

tio commendatur, tum demum constitutionem hanc consequitur voluptas, quod declarat Cicero libro V. de Finibus sub Pisonis persona his verbis, Quoniam autem sua cuiusque animantis natura est, necesse est quoniam finem omnium hinc esse, ut natura expleatur. Idem. ³⁰² Quo quidem modo & animalia exhalantur, & stirpes virent. Id est, postquam assumpsit singuli nature suæ convenientia. Idem. ³⁰³ Atque etiam, inquit, inter stirpes, & animalia natura nihil interesse voluit. Non id omnino intelligendum est, sed aliqua ex parte, hoc est, in his rebus, quæ utrorumque constitutioni sunt consequentes. Quod enim ad ea pertinet, quæ ad id apta sunt, quod cuiusque natura desiderat, nihil interesse voluit natura inter stirpes & animalia. Tamen enim stirpes, quàm animalia finem suum & extremum illud habent, quod est propriæ cuiusque nature accommodatum, quod etiam ex sequentibus verbis clarius liquet. Idem. ³⁰⁴ Et in nobis quædam sit, ut in stirpibus esse aiunt. Nam, ut ait Cicero libro V. de Finibus eandem questionem tractans, nihil prohibet quædam esse & inter se animalibus reliquis, & cum bestiis homini communia. Idem. ³⁰⁵ Τέλος εἶπε τὸ ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν. Ait Laërtius, primum Zenonem τὸ τέλος ita definitum esse. A quo longè dissentit Stobæus, qui docet cum definitum esse, τὸ ὁμολογουμένως ζῆν tantum, τὸ δὲ ἴστιν, ait, καθ' ἑκαστὸν καὶ συμφωνοῦν ζῆν, ὡς τὸν μεταγενέστερον ζῶον κακοδαίμονιστων. Verum Zenonis sectatores quum putarent ἰλατῶτα εἶναι μεταγενέστερα τὸ πρὸ Ζήνωνος ῥηθῆναι, addidisse vocem φύσει, idque à

DIOPHANTIS LAERTII.

Ggg

ἄπειρο ἴστί κατ' ἀρετὴν ζῆν. ἀγχι γὰρ πρὸς ταύτην ἡμᾶς ἡ Φύσις· οὐκ οὐδὲ καὶ Κλεάνθης ἐν τῷ Περὶ ἠθῶν, καὶ Ποσειδώνιος, καὶ Ἐκάρτων ἐν τοῖς Περὶ τελῶν. 305 πάλιν δ' ἴσον ἴστί το κατ' ἀρετὴν ζῆν τῷ κατ' ἐμπειρίαν τῶν Φύσει συμβαινόντων ζῆν, ὡς Φησι Χρύσιππος ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ τελῶν. 307 μέρη γὰρ εἰσιν αἱ ἡμέτεραι

88 Φύσεις τῆς τοῦ ἔλου. * διόπερ τέλος γίνεται τὸ ἀκολουθῶν τῇ Φύσει ζῆν ἄπειρο ἴστί κατ' ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ κατὰ τὴν τῶν ἔλων, οὐδὲν ἐνεργούντων ἂν ἀπαγορεύειν εἶωθεν ὁ νόμος ὁ κοινός, 308 ὥσπερ ἴστί ὁ ὀρθὸς λόγος διὰ πάντων ἐρχόμενος, ὁ αὐτὸς ἐν τῷ διὰ καθηγεμόνι τούτῳ τῆς τῶν ὄντων διοικήσεως ὄντι. εἶναι δ' αὐτὸ τούτου τῆν τοῦ εὐδαιμόνου ἀρετὴν, καὶ εὐρῖαν βίον, ἕταν πάντα πράττηται κατὰ τὴν συμφωνίαν τοῦ παρ' ἑκάστου δαίμονος πρὸς τὴν τοῦ ἔλου διακῆν τοῦ βούλησιν. 309 ὁ μὲν οὖν διαγεγὼς τέλος Φησι

secundum virtutem vivere; ad eam quippe natura nos ducit. Similiter et Cleanthes in libro De voluptate, et Posidonius, et Hecato in libris De finibus. Rursus secundum virtutem vivere, idem est quod secundum experientiam eorum quae secundum naturam accidunt vivere, ut Chrylippus in primo De finibus ait. Partes enim naturae universae sunt naturae nostrae. * Idcirco finis efficitur consentaneae secundum naturam vivere, secundum suam atque universorum naturam, nihil eorum faciendo, quae a communi lege prohibentur, quae est recta ratio in omnes perveniens, eademque in Iove, hoc principe gubernationis omnium quae sunt. Esse autem hoc ipsum felicitis hominis virtutem, et felicem vitae decursum, cum omnia geruntur ex concentu demonis qui apud unumquemque est, pro voluntate gubernatoris hujus universi. Diogenes igitur diser-

Cleanthe primo factum, vide locum. *If. Casaub.* *Finis esse dixit convenienter naturae vivere, quod est secundum virtutem vivere.* Quod testatur etiam apud Cicertonem Cato in tertio de Finibus, Stoicorum sententias exponens, & quidem isdem verbis, ita scribens. *Cum ergo hoc sit extremum, congruenter naturae convenienterque vivere.* A quo accepisse quoque videtur Horatius libro I. epistoliarum, in ep. ad Fulcium Arrium,

*Vivere naturae si convenienter oportet.
Teneatque domo quaevis est arca primam;
Nepesit ne locum potiorum tunc beato?*
Plutarchus quoque hoc idem confirmat in libro de communibus notionibus contra Stoicos his verbis: *αἱ δὲ οὐκ οὐκ λόγουσι, ἀλλὰ τὸ ζῆν κατὰ φύσιν τίλος εἶναι τῆμενοι, τὰ κατὰ φύσιν ἀλλὰ φησι εἶναι τοῦ ζῆναι.* Quod autem convenienter naturae vivere, sit idem quod cum virtute vivere, declarat idem Cato eodem tertio de Finibus apud Cicertonem sic loquens. *Ex quo intelligitur, idem illud solum bonum esse, quod honestum sit, idque esse beate vivere & honeste, id est, cum virtute vivere.* Aldob.

306 Rursus autem cum virtute vivere idem est ac vivere scientiam adhibentem eorum, quae natura eveniunt. Quod etiam Cicero libro III. de Finibus, & quidem isdem verbis docet, ut videatur vel Laërtius à Cicero accepisse, vel, quod verius arbitror, uterque ex isdem Stoicorum fontibus haussisse. Sic enim scribit sub persona Catonis. *Circumscribitur huius sententiae, quae recta est, ita, quae felicitatem vivit sententiam, ut summum bonum sit, vivere scientiam adhibentem eorum rerum, quae natura eveniunt.* quod etiam reperit in quarto de Finibus con-

tra Stoicos differens, sed tamen ex Stoicorum sententia, isdem fere verbis; quo etiam in loco ait hanc sententiam Zenonis esse exulsiari: quam tamen, ut vides, Laërtius Chryippo tribuit. Cum enim superiores, & quibus plausissime Polemo, secundum naturam vivere summum bonum esse dixissent, his verbis significati Stoici tria dicunt: unum ejusmodi, vivere adhibentem scientiam earum rerum, quae natura eveniunt; hunc ipsam Zenonis ajuunt finem esse. Idem.

307 Pars enim quaedam est nostrae universae naturae. Quod etiam Cicero in extremo III. libro de Finibus inuissit non obscure videtur his verbis: *neve-ro potest quisquam de bonis & malis vere judicare, nisi omnis cognita ratione natura.* & rursus etiam de rursus, & utrum convenienter necne natura homini cum universa. Ex quibus verbis illud etiam vides, quam Laërtius hoc loco τῶν τοῦ ἔλου φύσιν appellat, hanc à Ciceroe universam appellari naturam. Idem.

308 Quae quidem recta est ratio, per omnia pertinens, nihil ab hoc ipso fore verum omnium moderate distans. Gixce. ὁμοίη ἴστί ὁ ὀρθὸς λόγος διὰ πάντων ἐρχόμενος, ὁ αὐτὸς τῷ διὰ καθηγεμόνι τούτῳ τῆς τῶν ὄντων διοικήσεως ὄντι. quam eandem sententiam totidem fere verbis Cicero libro I. De naturae à se expressam, Zenonq; tribuit, ita scribens. *Alia autem libris rationem quaedam, per omnem pertinetem naturam.* In quo, ut vides, valde Cicero cum Laërtio congruit, uterque enim legem hanc, quae recta appellatur ratio, decum esse vult, uterque autem hoc statuit à Stoicorum sententia. Idem.

309. *Ac Diogenes quidem discrete finem esse ait, in eorum rerum, quae secundum naturam sunt, selectio-*

te finem definit esse, rationi ritè obtemperare in eis eligendis quae secundum naturam sunt. Archedemus autem omnia officia persicentem vivere. * Naturam autem Chrylippus quidem eam cui consentaneè oporteat vivere, et communem intelligit, et proprie humanam. At verò Cleanthes communem tantummodo naturam fulcipit, quam sequi oporteat, non etiam particularem. Virtutemque affectionem esse vulgo intellectam, et ipsam propter seipsam esse expetendam, non ob metum aliquem aut spem, aut aliquid eorum quae sunt externa, sed in ipsa constitutam esse beatam vitam; utpote quae sit animae insita ad consensionem totius vitae. Perverti autem rationale animal interdum exterioribus negotiis inductum, quandoque crebris sermonibus eorum quibuscumque versatur. Natura enim occasiones dat minime 90 perverfas. * Est autem virtus alia quidem communitur omnibus perfectio quaedam, veluti statuae: alia invisibilis, veluti sanitas; et alia speculativa, ut est prudentia. Ait enim Hecato in primo De virtutibus, scientiarum quidem proprias esse virtutes et speculativas, quae ex speculationibus constant; ut, prudentiam atque justitiam. Speculatione autem vacantes eas, quae ita ferme per extensionem inspiciantur, ut ille quae ex speculationibus constant; veluti sanitatem, et robur. Quippe post sobrietatem, quae quasi fundamentum consideretur, contingit

ρητῶς, τὸ εὐλογιστεῖν ἐν τῇ τῶν κατὰ φύσιν ἐκλογῇ. 110 Ἀρχεδέμος δὲ, τὸ πάντα τὰ καθήκοντα ἐπιτελοῦντα ζῆν. * Φύσιν δὲ Χρύσιππος μὲν ἐξακαίει, ἢ ἀκολουθῶν δὲ ζῆν, τὴν τε κοινὴν, καὶ ἰδίως τὴν ἀνθρωπίνην. ὁ δὲ Κλεάνθης τὴν κοινὴν μόνην ἐκδέχεται φύσιν, ἢ ἀκολουθεῖν δει, οὐκέτι δὲ καὶ τὴν ἐπὶ μέρους. τὴν τε ἀρετὴν, ὅθεν εἶναι ὁμολογουμένην. καὶ αὐτὴν, δι' αὐτὴν εἶναι ἀρετὴν, οὐ διὰ τινος φόβου ἢ ἐλπίδα, ἢ τι τῶν ἔξωθεν. ἐν αὐτῇ τε εἶναι τὴν εὐδαιμονίαν, ἀτε οὐστὴ ψυχῇ πεποιημένην πρὸς τὴν ὁμολογίαν πάντῶν τοῦ βίου. διαστρέφεται δὲ τὸ λογικὸν ζῶον. ποτὲ μὲν, διὰ τὰς τῶν ἔξωθεν πραγμάτων πιθανότητας. ποτὲ δὲ, 111 διὰ τὴν κατὰ φύσιν τῶν συνόντων ἐπὶ ἡ φύσιν ἀφορμὰς δίδωσιν ἀδιαστρέφους. * 112 ἀρετὴ δὲ τοι ἢ μὲν τις κοινὴς παντὶ τελείωσις, ὥσπερ ἀνδραγαθία, καὶ ἡ ἀθεώρητος, ὥσπερ ὑγίεια, καὶ ἡ θεωρηματικὴ, ὡς φρόνησις. Φησι γὰρ ὁ Ἐκάρτων ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ ἀρετῶν, ἐπιστημονικὰς μὲν εἶναι καὶ θεωρηματικὰς, τὰς ἐχούσας τὴν σύστασιν ἐν θεωρημάτων, ὡς φρόνησιν καὶ δικαιοσύνην· ἀθεωρητῶς δὲ, τὰς κατὰ 313 παρέκτασιν θεωρημένων τῶν ἐν τῶν θεωρημάτων συνεστηκόαις, καθάπερ ὑγίειαν καὶ ἰσχύν. τῇ γε σωφροσύνῃ θεωρημένη ὑπαρχούσῃ συμβαίνει ἀκολουθεῖν, καὶ θεωρημένη ὑπαρχούσῃ συμβαίνει ἀκολουθεῖν, καὶ

me rationem adhibere. Quod idem Cato quoque in III. de Finibus, Stoicorum partes defendens, isdem fere verbis ostendit, sic scribens: *Cum enim virtutis hoc proprium sit, eorum rerum, quae secundum naturam sunt, habere delectum.* Idem quoque Plutarchus confirmat in libro de communibus notionibus contra Stoicos, cuius verba, quia & eandem sententiam explicant, & eadem sunt, quibus hic utitur Laërtius, praetermittenda non fuerunt. *ἄρ' εἴ, inquit, τίλος ἴστί κατ' αὐτοῦ, εὐλογιστεῖν ἐν ταῖς ἐκλογαῖς κατὰ φύσιν.* & paulo supra, *ἴστί γὰρ, ὡς ἰσχυρὸς, τίλος κατ' αὐτοῦ, τὸ εὐλογιστεῖν ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν ἔλων ἐκείνων.* Idem.

110 *Archedemus autem omnibus officiis fungentem vivere.* De qua Archedemi opinione est etiam apud Cicertonem libro IV. de Finibus, ex cuius verbis ego hunc Laërtium locum verti, haec ibi nulla de Archedemo fiat mentio, sic enim Cicero in eo loco loquitur. *Cum enim superiores secundum naturam vi-*

vere summum bonum esse dixissent, his verbis significari Stoici tria dicunt. Unum ejusmodi, vivere adhibentem scientiam earum rerum, quae natura eveniunt; alterum significare idem, ut dicentem, officia omnia media, aut plerumque servatum vivere. Idem.

111 *Dià τὸν κατὰ φύσιν τῶν συνόντων* Suidas, κατὰ φύσιν, non rectè. *If. Casaub.*

112 *Virtus autem alia quaedam communitur est universisque perfectio.* Quae quidem triplex virtus divisio eadem videtur, quae boni divisio, ut virtutem hoc loco pro bono usurpavisse videatur. Aldob.

113 *Produtione spectantur.* Quod Laërtius παρακτασιν dixit, ego produtionem verti. Ut enim virtutes ipse, de quibus loquitur, contemplationis videlicet expertes, à Stoicis in bonorum numero non ponuntur, sed productae, vel promotae, ut praepositae vocantur (quod ipsum quam habeat vim paulo post suo loco declarabo) sic etiam comparatae veris virtutibus, productione quaedam spectantur. Idem.

παρεκτείνεσθαι ³¹⁴ τὴν ὑγίειαν, καθάπερ τῆ ψα-
 91 λίδος ³¹⁵ οἰκονομία τὴν ἰσχύϊ ἐπιγινέσθαι. * κα-
 λούται δ' ἀθεώρητος, ὅτι μὴ ἔχουσι συγκατα-
 θέσεις, ἀλλ' ἐπιγίνονται, καὶ περὶ Φαύλου γί-
 γνεται. ὡς ὑγίεια, ἀνδρεία. ³¹⁶ τεκμήριον δὲ τὸ
 ὑπαρκτὴν εἶναι τὴν ἀρετὴν Φησὶν ὁ Ποσειδώνιος
 ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἠθικῶν ³¹⁷ λόγῳ, ³¹⁸ τὸ γενέσθαι
 ἐν πρακτικῇ τοὺς περὶ Σωκράτην, Διογένην, καὶ
 Ἀντισθένην. εἶναι δὲ καὶ τὴν κακίαν ὑπαρκτὴν
 διὰ τὸ ἀντικεῖσθαι τῇ ἀρετῇ. διδάκτῃ τε εἶναι
 92 αὐτὴν (λέγω δὲ τὴν ἀρετὴν) καὶ Χρύσιππος
 ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ τέλους Φησὶ, καὶ Κλεάνθης,
 καὶ Ποσειδώνιος ἐν τοῖς προτρεπτικοῖς, καὶ ἑκά-
 στῳ ἐπὶ δὲ διδάκτῃ ἴσται, ³¹⁹ ὅλον ἐκ τοῦ γίνε-
 93 σθαι ἀγαθοῦ ἐκ Φαύλου. * Παναίτιος μὲν εὖν
 δύο Φησὶν ἀρετὰς, ³²⁰ θεωρητικὴν καὶ πρακτι-
 κήν. ἄλλοι δὲ τρεῖς, λογικὴν, καὶ φυσικὴν,
 καὶ ἠθικὴν. ³²¹ τέτταρας δὲ, οἱ περὶ Ποσειδώνιον
 καὶ πλείονας, οἱ περὶ Κλεάνθην, καὶ Χρύσιπ-
 πον, καὶ Ἀντίπατρον. ὁ μὲν γὰρ Ἀπολλοφάνης
 μίαν λέγει, τὴν Φρόνησιν. ³²² τῶν δὲ ἀρετῶν, τὰς

314 Eadem modo, quo formicis fabrica robur consi-
 gnans est.] Ut, inquit, fabrica formicibus constru-
 da robustior est, quia ejusmodi adificationem con-
 sequitur robur: sic etiam eo valetior est homo,
 quo temperantior fuerit, propterea quod tempe-
 rantiam praequamque sanitas consequitur corporis.
 Idem.

315 Οἰκονομία.] Γρ. οἰκονομία, quod & interpretis
 sequitur: cui hic assentior. H. Steph.

316 Τεκμήριον δὲ τὸ ὑπαρκτὴν εἶναι.] Suidas, τῶν
 ὑπαρκτῶν εἶναι. H. Calaub.

317 Λόγῳ.] Γρ. λόγῳ. H. Steph.

318 Τὸ γενέσθαι ἐν πρακτικῇ τοῖς περὶ Σωκράτην.]
 Suidas, γενέσθαι ἐν πρακτικῇ. H. Calaub.

Longe ad virtutem processerint.] Graeco. τὸ γινέσθαι
 ἐν πρακτικῇ. quae loquendi ratio apud Graecos est au-
 τὰ τὰ ἑλληνικά. Intelligitur enim πρακτικῇ τὰς ἀ-
 ρέτας, quamobrem ego ea verba adieci, ad virtutem.
 Cicero libro iv. de Finibus sic locutus est. *Eoque*
qui natura, doctrinaque longe ad virtutem processissent.
 hoc est, τὸς ἐν πρακτικῇ γινεσθῶς. sic etiam in eodem
 libro paulo post. *Nihil ergo ad virtutem procedere*
& progredi in virtute? Aldob.

319 Virtutem acquiri posse doctrina.] In quo vi-
 dentur ab Aristotele leviter dissidere, qui libro II.
 Ethic. cap. I. virtutes morales exercitatione, & con-
 scientia docet acquiri. Sed Stoici, ut vides, cum
 virtutem acquiri doctrina posse dicunt, quam intel-

sequi et longe extendi sanitatem, sicut post
 formicis fabricam totius aedificii firmita-
 tem. * Appellatur autem speculatione
 vacantes, quia confessiones non habent,
 fed accedunt, et circa ignavos oriuntur:
 ut sanitas et vires. Argumentum verò ejus
 quod virtus fundamenti instar subijci pos-
 sit, (ut ait Posidonius in primo moralis or-
 rationis) illud est quòd in profectu fuerint
 Socrates, Diogenes, et Antisthenes. Effè
 autem et vitium, quod fundamenti instar
 jaciatur, quia virtuti opponatur. Docibile
 verò eam esse (virtutem inquam) et
 Chryssippus in primo De fine dixit, et
 Cleanthes, et Posidonius In exhortatio-
 nibus, et Hecato. Quod autem docibilis
 sit, ex eo constat, quòd boni ex malis
 fiant. * Panetius quidem duas posuit vir-
 tutes, contemplativam et activam. Alii
 tres, rationalem, naturalem, et mora-
 lem. Quatuor Posidonius; plures Clean-
 thes, Chryssippus, et Antipater. Apol-
 lophanes verò unam dicit virtutem, pru-
 dentiam. Potrò virtutum alias quidem

ligant virtutem, moralem ne an *διανοητικὴν*, non
 distinguunt. Idem.

320 Quod ex malis boni fiant.] Connexum hoc,
 ex malis boni fiant, ergo virtus doctrina acquiri
 potest; non videtur satis esse firmum, quid enim hi
 ex malis fiant boni non doctrina, sed exercitatione?
 Idem.

321 Θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ.] Γρ. θεωρητικὴ καὶ
 φυσικὴ. H. Steph.

322 Quatuor Posidonius.] Quem fortasse secutus
 est Cicero in primo de Officiis: ita scribens. *Sed*
omne, quod honestum est, id quatuor partium ori-
tur ex aequo. Quas quidem quatuor partes docet
 esse, prudentiam, justitiam, fortitudinem, & tem-
 perantiam; quas eadem Laërtius paulo post enume-
 rat. Aldob.

323 *Idem vero virtutum quatuor principes esse.*] In
 quo Stoici cum Theologis conveniunt Christianis,
 qui & ipsi principes quasdam virtutes esse dicunt,
 quas Cardinales vocant, & eas eadem esse volunt,
 prudentiam, fortitudinem, temperantiam, justitiam.
 A Peripateticis autem in eo differunt, quòd illi di-
 stinctius de virtutibus loquuntur; quippe qui in alia
 parte collocant virtutes morales: quas ἠθικὰς appel-
 lant; in alia eas, quae ad intelligentiam pertinent,
 quas *διανοητικὰς* vocant. Quam quidem duplicem
 divisionem Aristoteles docuit initio secundi libri
 Ethic. his verbis. *διττὸς δὲ τὰς ἀρετὰς αἰσας, τὰς μὲν*

primas, alias verò eis subjectas. Primas
 quidem, ac veluti principes has esse, pru-
 dentiam, fortitudinem, justitiam, tem-
 perantiam: harum autem in specie, ma-
 gnanimitatem, continentiam, toleran-
 tiam, solertiam, consilium. Ac prudentiam
 quidem scientiam esse bonorum ac
 malorum, et meliorum. Justitiam verò,
 scientiam eorum quae eligenda sunt quae-
 93 que fugienda, quaeque sunt media. * Ca-
 terum magnanimitatem, scientiam aut ha-

μὲν, πρώτας, τὰς δὲ, ταύτας ὑπερεταγμένας;
 πρώτας μὲν τὰςδε, Φρόνησιν, ἀνδρείαν, δικαιο-
 σύνην, σωφροσύνην ἐν εἰδεί δὲ τούτων, μεγα-
 λυχίαν, ἐγκράτειαν, καρτερίαν, ἀγχνησίαν,
 εὐβουλίαν. ³²⁴ καὶ τὴν μὲν Φρόνησιν, εἶναι ἐπι-
 στήμην κακῶν καὶ αγαθῶν, καὶ οὐδέτερον.
³²⁵ τὴν δὲ δικαιοσύνην, ἐπιστήμην ὧν αἰρετῶν καὶ
 εὐλαβητέων, καὶ οὐδέτερον. ³²⁶ τὴν δὲ μεγαλο-
 λυχίαν, ἐπιστήμην ἣ ἔξω ὑπερέμω ποιούσαν

διανοητικὰς, τὰς δὲ ἠθικὰς. Stoici vero confusius, nam
 prudentiam, quae virtus est *διανοητικὴ*, ut vides, pon-
 unt in numero moralium virtutum. Quod idem &
 Cicero in primo de Officiis. & Laërtius hoc loco
 facit, non solum in enumeratione virtutum, quae
 principes sunt, sed in reliquis, quas principibus sub-
 jectas esse docet, in quarum numero tam *διανοητι-
 κάς*, quam morales reperit virtutes. Qua de re le-
 ctorem tantum admonitum esse volumus, reliqua
 ambitosius persequi nolentes, ne expositionis nostrae
 modum praetergrahamur. Idem.

324 *Ac prudentiam quidem bonorum, & malorum, scientiamque esse scientiam.* Quam prudentiae defini-
 tionem Stoicorum esse constat Plurarchus in li-
 bro De communibus notionibus ad Stoicos his ver-
 bis. *παλὸς μὲν ἰ ψαλλόμενος αὐτῶν, τίλει δὲ, τὴν μὲν
 φρόνησιν, ἐπιστήμην αγαθῶν καὶ κακῶν αἰσας,* in quo
 Plurarchi loco, quia post verba proxime allata, est
 lacuna, fortasse deest verbum, *καὶ τῶν οὐδέτερον.* Ci-
 cero tamen in I. de Officiis prudentiam videtur esse
 velle scientiam verarum rerum: nam de prudentia
 loquens, sic ait. *Quaecumque, quae materia, quam
 tractat, & in qua versatur, subjecta est veritati.* Sed
 Cicero sapientiam à prudentia non distinguens, ma-
 teriam quoque, quae utriusque propria est, non prae-
 terit cuique reddidit, sed veritatem, sapientiam tan-
 tum propriam, utriusque adjunxit. In quo doctissi-
 mus vir non idem omnino verum & bonum esse pu-
 tavit, si alterum ad contemplationem, alterum ad
 actionem referretur, sed si contemplatio atque actio
 inter se colligerentur & implicarentur, materiam
 quoque contemplationis actionique subjectam inter se
 quoque colligatam, implicitamque esse vidit. Nec
 vero Aristoteles prudentiae definitio ab hac Stoicorum
 definitione longe abest: ut illud verum esse videatur,
 quòd Cicero saepe testatur, Stoicos à Peripateticis
 non rebus dissidere, sed verbis. Cum enim Aristo-
 teles vi. Ethic. cap. 5. qui prudentes dicerentur,
 declarasset, ad extremum ipsam quoque prudentiae
 definitionem adiecit his verbis. *ὅστις ἀνάγκη τῶν φρι-
 κῶν ἴσῳ εἶναι μετὰ λόγον ἀλάθῳ περὶ τὰ ἀδύνατα ἀ-
 γασθὲ καὶ κακῶν.* Quia enim Aristoteles virtutem non
 doctrina fed usu acquiri ait, ideo prudentiam non
 doctrinam, ut Stoici, qui eam acquiri doctrina tan-
 tum ajunt, sed habitum appellavit, à doctra tamen

ratione gubernatum. Materiam autem, in qua ver-
 saretur prudentia, eandem quam Stoici videtur po-
 suisse, bona videlicet & mala: praefius tamen Aristo-
 teles, humana adiecit. Illa enim Stoicorum materia
 nimis late patere videtur, non enim in omnibus bo-
 nis, & malis versatur prudentia, sed in his solum,
 quae ad hominem pertinent. Illud amplius Stoici,
 quòd non solum bonorum, & malorum, fed etiam
 neutrorum scientiam dixerunt esse prudentiam, quòd
 Aristoteles praetermisit, vel quia neutra eadem esse,
 quae Stoici, negat; quia de re suo loco dicemus;
 vel quia ea, ut Stoici, seligenda esse non arbitrat.
 Idem.

325 *Justitiam autem scientiam experientiarum re-
 rum, cavendarumque, & neutrarum.* Praefius & ad
 ipsam justitiam subjectam materiam accommodat
 Aristoteles libro v. Ethic. cap. 5. justitiam esse defi-
 nitur, *δικαιοσύνη ἴσῳ, κατ' ἴσιν ἰ δικαιῶς λέγουσι πρα-
 κτικῶς καὶ ἀντὶ τῶν ἀλλοῦν τῶν δικαίων, καὶ δικαιο-
 συσίως καὶ ἀντὶ τῶν ἀλλοῦν, καὶ ἴσῳ πρὸς ἑαυτὸν,
 οἷον αἰσας, ὅστις τῶν μὲν αἰρετῶν ἴσῳ αὐτῶν, ἴσῳ
 τῶν δὲ τῶ κακῶν ἀναδύσας.* Quae quidem Aristoteles
 definitio in ipsa materia, quae justitiae subjecta est,
 non videtur à Stoicorum definitione longe abesse.
 Utraque enim ea, quae experienda sunt, justitiae sub-
 jicit, sed Stoici nulla circumscriptione adhibita. Aris-
 toteles etiam limites quosdam addidisse videtur,
 quibus haec ipsa experienda circumferbantur. Nam
 in eodem v. libro cap. 2. honorem & pecuniam, &
 omnino lucrum aliquid positivum nominavit in nu-
 mero earum rerum experientiarum, in quibus prop-
 prie versaretur justitia. Cicero autem in I. de Officiis
 de justitia loquens, genus ipsum in quo justitia
 versaretur, societatis hominum, & conjunctionis
 conservationem intelligere videtur. Quae quidem de-
 scriptio potius est universae justitiae, quam ejus,
 quae propria, & ipsius honesti pars est: sic enim ait.
*Reliquis autem tribus virtutibus necessitates proposita
 sunt ad eas res parandas, evadendasque, quibus actio
 vicia continentur, ut societate hominum, conjunctioque
 servetur.* Idem.

326 *Magnanimitatem scientiam, & qua habitus a-
 nimus existat, ea, qua communiter accidunt, sive ma-
 la, sive bona infra se esse existimantur.* Ne haec qui-
 dem definitio, ab Aristotelis magnanimitatis defini-
 tione differat.